

△ V Praze 7. ledna

Slavná policie, slavné státní návladnictví, slavný soud okresní, slavný soud zemský, slavný soud vrchní mně odpustí, ale takovýhle Silvestr — to je vlastně skandál! Ani jediný opilec na ulici, dosti zajímavý, aby byl stál za sebrání. Ani jediný v hospodě rváč, aby byl stál za patrolu. Ani jediná tak kriminálně rozbitá hlava, že by stála za proces. Po celé Praze ani jediný skandál — *je to skandál!*

Nikdo ve světě nesmí mne tu stíhat snad pro „schvalování skutků nezákonných“ — vždyť on se nějaký skutek nezákonný ani neudál! Zapadáme do solidnosti hloub a hloub, stáváme se pořád slušnější a slušnější — a on nadejde věru okamžik, kdy i nejčilejší strážník policejní se na veřejné ulici zrovna uzívá, kdy přes vrata k státnímu návladnictvu budou viset pavučiny jako přes jeskyni svaté Lucie — ech, myšlenka děsná! Když si tak vzpomenu, jak my svého času, není tomu zrovna tak dávno, uměli o silvestrovské noci krásně si na ulici zařvat! Ne *jednoho* mohla nás policie sebrat — hned celé kvarteto, celé okteto, ba hned celý sbor — ale tenkrát se nás policie ovšem ani nevšímala, ona si vybírala, myslila, že to půjde pořád tak, pořád bohatě — a teď, chudinka malá — inu, člověk by zrovna plakal!

Až do Košíř musila letos těžce obotřenými nožičkami svými capat, když si chtěla utrhnout alespoň jedno to „pražské kvítko“. A Košíře nenáležejí ani vlastně už ku Praze, jsou jenom „obvod“. Ale dejme tomu, že přece smíme se tedy tím jediným, tím zajímavým mužem chlubit — co je to: jeden na čtvrt miliónu obyvatelů! V Berlíně, kde mají obyvatelů půldruhého miliónu, sebrali jich o Silvestru sto dvacet! To by Praha musila poměrně tedy vzrůst až na pětadvacet miliónů, a toho tak brzy asi nedosáhne, ani kdyby k sobě ihned připo-

jila Pešť, Vídeň, Mnichov, Lipsko, Drážďany, Vratislav, Berlín a jiná ještě předměstí svá různá. Také ale jsou teď berlínské časopisy samá pýcha! Že prý nikde na světě není taková lůza jako ve hlavním městě intelligence německé. Tolik sprostoty jako mezi Němci. Copak my to ale neuznáváme už dávno? Jsme snad nespravedliví?

Zkrátka: Silvestr nás blamoval. Blamoval ale také jiné, například sám už ten rok 1888. Mladý a dle všeho snaživý nynější ruček začal totiž běh svůj zcela rozumně, pořádným mrazem, aby odlehčil silvestrovsky zpitomělym hlavám, aby spálil také všechny výčitky svědomí stran těch hlav; ono ale svědomí nemělo vlastně pranic co dělat: Praha, o Nový rok ráno, byla beze vší pitomosti, bez bolesti, bez brnění — byla, abych tak řekl, bezhlavá. To ten náš letošek popletlo, on teď neví co dělat, a mrzne zatím bezmyšlenkově dál.

Jakýpak asi tedy přece bude ten rok 1888!? Ještě jsem se o něm se svým drožkářem ani nesmluvil — „můj drožkář“ je totiž ten, s kterým jsem jel vloni jednou do Stromovky, a předloním také jednou. Rozumný muž!

„Co myslíte, jakýpak bude ten rok 1887?“ zeptal jsem se ho před rokem.

„Hm — co to může být! Dvě kličky a žid za tím!“

A neměl pravdu? Ani s jediným člověkem jsem dosud nesmluvil, kterému by se byl minulý rok opravdově líbil. Ale také ani s jediným, který by sobě zato od nastávajícího roku něco pěkného sliboval. — „Vždyť je samá klička!“ řekne o něm asi „můj drožkář“. Je nám kyselo po roku starém, jde se nám kysele do nového. To ale není přece jen dobře, říkat cos podobného novému roku do očí. Jeť přece ještě zcela mlád, a nedůvěra může mladé srdce jeho roztrpčít, může jej hluboce ranit — ne to není dobře!

Prozatím víme o něm tak málo! Že prý masopust trvá do 14. února. Že „čas k vykonání velkonoční zpovědi od Popeleční středy do svaté Trojice obnáší 103 dni“. Že podle stoletého kalendáře bude studený a vlhký. A že vládnoucí planetou roku 1888 jest Saturn.

Saturn, nazvaný tak podle boha, jenž vlastní své děti jedl —

brr! Planeta, která je nás na 200 miliónů mil vzdálena a svým povrchem 88krát větší než naše Země — už zase dvě „kličky“! —, jejíž hutnost je až neobyčejně malá a rovná se jen hutnosti našeho jedlového dřeva, z něhož, jak známo, se dělají — rakve. Jejíž osvěta jest devadesátkrát menší nežli naše světlo denní, takže nejkrásnější poledne tam rovná se plnému soumraku u nás. Planeta vůbec nepokročilá, veskrz zpátečnická, která stojí po větší část roku v souhvězdí — Raka. Atd.! Čtenář ostatně toho Saturna najde si na nebi snadno, tuze snadno, jen ať dává pozor, kteráže hvězda pohybuje se — nej-pomaleji, nejlíněji, ta právě je Saturn! A ten Saturn bude tedy pro letošek pánem naším.

„Pomalů — propánaboha pomalů!“ bude dle něho letošním pro nás heslem. Budme upřímní — snad to bude lidem jinde vadit, nám ale ne! Jmenovitě ne v politice. Nejrozumnější v politice přece je: jíti „za cílem“ — ne? Náš „cíl“ ale, jak známo, mění se za týden dvakrát, a kdybychom se tedy snad někdy bláznivě za „cílem“ rozletěli a pojednou pak musili tento — — jde tu o nohy, páni, „aby se nepřetrhly šluchy“! Také — nač vlastně v politice české pospěch! Nám posavadní volské tempo naše sluší, jde nám k duhu. My se při něm neunavíme, neopotřebujem. Jsme jako ta herečka v anekdotě: „Ale bože, tahleta X. nestárne přece pranic; už před třiceti lety byla *takhle* stara!“

A jako v politice, půjde to i v jiném. Co je jinde potrhleho spěchu, co nových myšlének a plánů, jaký přímo nepochopitelný chvat u vyvádění jich! Člověk se musí zrovna zasmát!

Tak tedy v Paříži například nemají, jak snad známo, žádné pořádné vody pitné. Pijou vodu jen ze Sekvany, nečistou vodu říčnou, a proto se nalezá v každé, i sebemenší domácnosti filtrační aparát, který tu vodu čistí. Ani pak není ale ještě valná, nesmí se samotna o sobě píti, a také ji vskutku nikdo samotnu nepije, i služky si hned při nastoupení služby vyměňují, kolikže lahví vína obdrží k vodě týdně, atd.

A tu přišel teď někdo na myšlenku Paříž opatřit vodou skutečně dobrou. Jakýs inženýr Ritter, který si velkými vodovody svými po Francii získal už jména. Chce vodu do Paříže

přivádět — ze Švýcar. A sice až z Novohradského čili Nevšatelského jezera. Vodovod má prý stát asi tři sta miliónů franků, má Paříž zásobovat nejen po celý rok zdravou a studenou vodou, nýbrž má mohutným spádem svým vyvozovat v Paříži tolik ještě také elektřiny, aby stačila na osvětlení celého města, a tolik hybné síly, aby stačila — já nevím už na co! A nejen to: po své dlouhé, dlouhánské cestě má opatřovat také ještě celou řadu jiných značných měst pitnou vodou, svítivou elektřinou atd. Nejpěknější ale při tom je, že celý vodovod má stát od nynějška za kratičkých pět let už dohotoven, a že ani nikoho nenapadá pochybovat, pan Ritter že toho dovede jistě! *Za pět let!* Může z takového bláznovského spěchu něco moudrého pojít?

To my děláme jinak! Praha je také město. A má také špatnou vodu. A také u nás jsou hlavy myslivé a ty přišly na to, že když dobrá voda není doma, musí se brát jinde. Hledala se tedy jinde. Mysleli jsme například na řeku Sázavu. Pak na řeku Jizeru. Poněvadž se ale vzdor několikerému komisionálnímu jednání nedala ani Jizera, ani Sázava pohnout, aby tekly do Prahy nebo vůbec cestou jinou než dotud, nechali jsme my co rozumnější všeho jednání s nimi být a šli jsme jinam. A sice do Lahoviček. Lahovičky leží u Chuchle. Chuchle leží u Prahy. Praha leží — ale nechme ji ležet!

A vskutku! V Lahovičkách nalezena voda. Taková voda, která patrně neměla praničeho proti tomu, ubírat se pěkným potrubím do Prahy a nechat se tu vypít. A od té doby — je tomu dnes už čtrnácte let — jsme v té záležitosti vyvinuli činnost zrovna neunavnou. Dvakráte za rok jde tam z Prahy komise, pokaždé s flaškou, nabeře do té flašky vody a dá ji pak prozkoumat pražským znalčům. Čímž jedině umožněno, že 2×14 , tedy už osmadvacetkrát máme znalecky dokázáno, že lahovičská voda je *skutečně vodou*.

Bude se v tom pokračovat. Letos ovšem snad ne dvakrát, snad jen jednou, když tedy letos vládne ten pohodlný Saturn. Ale já proto nenaříkám. Já mám za rok i na jediné flašce vody dost, a pomyslím si oddaně: „Stojí ti to ve hvězdách psáno!“

NÁRODNÍ LISTY 8. ledna 1888

△ *V Praze 14. ledna*

Už je zde, už je v největším květu, ta doba protiv, doba nejkratších dnů a nejdelšího bdění, nejtišších nocí a největší v nich vřavy, nejpálavějšího horka a nejpalčivějších mrazů, nejtěžší zimy a nejlehčích šatů, nejmenších výdělků a největších výdajů, nejprísrnějšího mateřského dohledu a nejbujnější svobody dcerské, největší rozpustilosti a nejpobožnějších modliteb, nejzimničnější práce a nejvolnější zábavy — zkrátka ten houkavý, šepotavý, blahoslavený, zatracovaný masopůst!

Ano, ano — i nejpobožnějších modliteb a nejzimničnější práce! Nikdy v roce nevydechnou rty krásné, krásnější a nejkrásnější tolik vřelých, vřelejších a nejvřelejších modlitbiček jako nyní. A nikdy se líní mladí páni naši nenapracují tolik ve výborech, plesových kancelářích, ve fiakrech a po parketách jako teď. Doba úplně převrácená — převrácenť i sám starý otčenáš — a dnes to zní: „jako na zemi, tak i na nebi!“ Ano, na nebi či v nebi je dnes zrovna taková vřava jako zde dole mezi námi! Byli jste už někdy masopostního času „v nebi“? Kdo dosud ne, hleď se tam letos dostat, stojí to za podívanou!

Strážnice andělů strážných — umístěná hned vedle vrátnice svatého Petra — je jako by ji nabil. Nejenže je v činnosti celý dotýčný andělský sbor, nýbrž i veškeré jeho zálohy, ba i celá „nebeská obrana“ s ročníky nejstaršími. Na dlouhých bidélkách obrovité strážnice sedí a tísní se tu andělé strážní jako „inseparables“ v kleci u ptáčníka; ale jen vždy na okamžik je takové bidélko plno — hop! a už se to zase rozfrčelo, až svatého Petra z toho hlava bolí!

Přední trakt rozlehlé nebeské budovy úřední, určený pro záležitosti právě nejnalehavější, je celý teď věnován masopostu. Po schodišti všude ukrutná tlačence andělů služebných, nestačí se ani vyhýbat druh druhu, až o strop bijou ho-

lubími, bělounkými svými křídly! Všech devět kůrů andělských — čtenářka ovšem čtla Dionysia Areopagity De coelesti hierarchia, a ví tedy, že se ti kůrové jmenují: Serafíni, Cherubíni, Trůnové, Panovníci, Knížata, Mocnosti, Síly, Archanďelé a Andělé — všech těch devět kůrů je mobilizováno až do posledního muže. Sotva stačí. Člověku je jich zrovna až líto — arci, mají křídla, ale jsou bosi, a přece to někde třeba tedy trkne! Celých osm kůrů je teď věnováno jenom službě ženské, sbíráním a donášením ženských modlitbiček a proseb; jeden jediný sbor zbyl pro chuděrky mužské. Vracející se pak andělé mají sebraných modlitbiček plná ouška, plná ústa, plné srdce, a věru mají co dělat, aby se nezmýlili a odevzdali všechno do pravé kanceláře.

Rozumí se samo sebou, že je jim v tom rozumně nadlehčeno. Nad jednotlivými kanceláři jsou pěkné tabulky s nápisy čitelnými přes celou chodbu.

I. „*Krásné oči*“. (Rozuměj, že se tu jako přijímají ženské prosby o krásné oči.) Kdykoli se dvěře odevrou, můžeš za pracovními stolky vidět referentky svatou Otýlii, svatou Lucii a svatou Kláru.

II. „*Krásné a vytrvalé nožky*“. Referent svatý Jan Evangelista.

III. „*Dobří tanečníci*“. Referent svatý Vít.

IV. „*Dobří manželé muži*“. Referent svatý Mikuláš, všeobecně oblíbený pro vzornou ochotu svoji.

V. „*Staré ženy*“. Rozuměj zase, že se tu přijímají ženské prosby *proti* zlým starým ženám. (Zlými starými ženami jsou ale teď všechny bálové gardedámy; z těch každá přeje totiž jenom děvčeti jedinému, nebo dvěma, nanejvýš čtyrem: všechny ostatní pronásleduje očima, jazykem i jiným umem.) Referent svatý Ondřej.

VI. „*Ztracená srdce*“. (Velice obtížný referát, poněvadž ženské obyčejně nevědí, co vlastně chtějí. Ztrácejí vlastní srdce náramně ochotně, chtějí za ně ale nalézt srdce *zas zcela jiné*. A když to nejde, chtějí to svoje dřívější pak tedy zpátky. Proto je také spletený referát ten spojen s referátem jiným:)

VII. „*Nalezené věci*“ (a svěřen osvědčeným rukou svatého Arnolda, svatého Vincence a svatého Antonína).

VIII. „*Krásná ramena*“. (Rozuměj zase prosby o ně.) Referent svatý Vavřinec. Bývalý jenerál kapucínů, muž veselý, bodrý.

IX. „*Krásné poprsí*“. Referenti svatá Háta a svatý Mamert. (Při moderní bálové dekoletáži největší teď referát ze všech. Veškerí v nebi se nalezající bývalí diurnisté — *každý* diurnista přijde po své smrti do nebe — přibrání proto do „čísla IX“ co síly výpomocné.)

Ještě je sice několik dalších čísel, určených prosbám za různé půvaby ženské, ale nemám tady pro ně místa myslím. K dotazům ústním sdělím však milerád jména dotýčných referentů svatých. Zato — ach! — můžeme být kormutlivě brzy hotovi s vypočtením všech místností úředních, které jsou tam určeny prosbám mužským:

I. „*Krásné počasí*“. (Rozuměj k prosebníkovi přívětivé počasí na tvářích krasotinek.) Referent svatý Serenus. Obstarává „krásné počasí“ také pro celé kraje a celé země, a nebeře si tedy vždycky dosti práce s takovým obličejem malým.

II. „*Zajatci*“. Referentka svatá Barbora. (Je jich tak mnoho, a byli obyčejně sami tak dychtívi dostati se do otroctví, že činí svatá Barbora pak velmi dobře, když si jich ani hrubě nepovšímá a pomyslí si: „I vždyť vám ten trest patří!“)

III. „*Kyselé pivo*“. (Proti.) Referent svatý Ludvík. Také jen málo dbalý.

Ach jsme my to opuštěnátko, my mužští! —

A vidíte, přece prý letos je tam na nebi pořád ještě menší jen vřava než leta jiná. Krátké vysvětlení: rok 1888 je rok přestupný. A v roky přestupné bývají ženské beztoho samy o sobě hezky dost, a nemají tedy zapotřebí modlitbiček tolik. Spravedlivou pýchou nás naplňuje, že to byl Čech, který odhalil snad nejdůležitější, najisto nejzajímavější zákon přírody a vyslovil jej úžasně jednoduchými slovy: „*O roky přestupné rodí se nejpěknější ženské.*“ Čech: *František Jaromír Rubeš*, narozený 19. ledna 1814 v Čížkově, místečku tedy dosti nepatrném.

„O roky přestupné rodí se nejpěknější ženské.“ Z čehož ovšem následuje, že zase za roků přestupných vidíš pěkných těch ženských na bálech nejvíc: dorostlyť tak zrovna. Arciť — jakže to asi vypožoroval geniální náš Rubeš!? Přišel na sám toho zákon? Byl si vědom původu a příčin? Či znal počty kabalistické, jimiž lze se toho dopočísti? Trochu trošičku nás k poslednímu mínění vede jiná ještě věta ze spisů jeho, filosofii, jak známo, zrovna oplývajících. Věta: „Čtverka je nejdůležitější číslicí v životě ženských, těch čtveraček milých!“ — Tedy čtverka! Nu ano: rok přestupný lze čtverkou dělit! A holčičky šestnáctileté (4×4) považují se opravdu a vůbec za holčičky nejhezčí! Ach — co je tu ještě záhad dáno lidskému duchu — a kdy je rozluštíme!

NÁRODNÍ LISTY 15. ledna 1888

Ctěný pán, pan
Jinoch Český

K odevzdání v bálové síni

△

Pozoruju Tě již po čtyry neděle, jak prosebně ke mně své zraky obracíš. Jak, když Tě nikdo zrovna nevidí, své ruce po-u-spínáš a ke mně zdvíháš. Jak v myšlénkách téměř se za mnou po kolenou smýkáš. Každý Tvůj pohled, každé hnutí, každý posunek praví: „Ach — slíbil jsi, že podáš návodu, jakže šťastně a krásně lze ve síni bálové rozpravu s dámou splítat, — slíbils, ale neplníš!“ — Inu, schválně jsem Tě nechal trochu tak na rozpacích. Nechal jsem Tě plavat, neuměle do vln plácát, otrkávat se a ošťouchávat — teď si budeš zlatých mých slov tím více vážit. Pojď, jinochu, sem, sedni si k mým nohous a poslouvej!

Pakli si myslíš, že dámu bavit je nějaký kumst, jsi — no, já Tě nechci hned na počátku urazit! Jenom se, prosím Tě, nedomnívej, že dáma čeká na nějaké „myšlenky“. Že analyzuje slova Tvoje. Že snad docela očekává nový, dobrý, vůbec nějaký od Tebe vtip. Ani jí nenapadne! Jen když slyší „slova — slova“, už je spokojena. Člověk už je jednou takový, že „když slyší slova, domnívá se, že při těch slovech lze si také vskutku něco myslet“. Ale nedomnívej Ty se, že člověk-dáma to hledá, cože tedy „lze si při Tvých slovech myslet“, — ach ne, to by nebyla „zábava“! Jenom trochu pozoruj: pán řekne něco, co není nic, dáma odpoví něco, co není zase nic, a přece se přitom blaženě usmívají oba. A zrovna při nejvšednějším, nejotřepanějším, nejhloupějším vtipu se může dáma zrovna rozřehtat smíchy.

Pamatuj si: přední vlastností zábavy, jak se žádá, jest, aby byla „lehka“. To jest plynna, hrava, poddávající se rychle každé změně v proudu řeči, nechtící nikdy působit k nějakému vzrušení citu, nečelící k hloubce, hledící jen k tomu, aby úsměv z líce dáminy ani nezmizel — no, zkrátka jako když

pralehýnký větérek *po vodě* běží: kudrna — kudrna — kudrna! Proto také nesmíš být do dámy, chceš-li ji opravdově bavit, zamilován. Zamilovaný člověk mluví vždycky slovem obsažnějším, těžším. A proto také je dámě chvilkový záletník zajímavější nežli milenec, milenec nebo „domácí přítel“ zajímavější nežli manžel.

Vyznání lásky můžeš ovšem dámě učinit, i když *nejsi* do ní zamilován. Vypadne tím fešněj, tím hladčej. Arci to nemusí být vyznání formální, celé, to by vždycky nešlo, bylo by třeba i závazné, ale tak — víš — vyznání jenom *naznačené*, že jako ta dáma je Ti vskutku nebezpečna, že popřípadě atd.! Neboj se, dáma Ti bude vždycky věřit, jen když nejsi příliš neobratný trulda. Jiné dámě by se vysmála ovšem: „Jakpak může ta hloupá husa věřit takovéhle...!“ — při ní samé je to ale jiné: jakpak by nebyla doopravdy vítězna všude, jakpak by mohl s ní si zahrávat někdo, mít ji jen tak pro chvilkovou zábavu svoji — jakpak!

Z čehož ze všeho následuje, že sama osobnost dámy je již nejhlavnějším předmětem každé zábavy „dobré“. Pamatuj si: na dámě je všechno hezké, jedna, dvě věci, oči například nebo vlasy, jsou docela krásny! Jenom to neříkej nápadně! Víš, jen tak, jako bys to říkal nerad, jako by Ti to vyklouzlo zcela mimovolně, z obdivu působícího příliš mocně. Někdy snad dáma najde na sobě sama chybu nějakou. „Ach — moje ústa jsou přece jen trochu velká!“ Ihned pak spust', a sice zcela všeobecně: „Krása dámská posuzuje se tak, jak *působí*, dle celého dojmu svého, dle toho, je-li celý zjev milý, celý obličej charakteristický, svůj, půvabný atd.! Ostatně — já nechci tento, znělo by to zrovna teď jako lichocení — ale slečna nemá být sama k sobě alespoň nespravedlivá...“ a o těch ústech ani nemluv, jsouť beztoho asi hodně velká!

Tuze dobře působí, když se na dámu zahledíš — ale ne na ni brejlit, oči vyvalovat! — jenom tak, jako bys ji s největším intereselem studoval, jako by v Tobě vzbuzovala náhle řadu myšlenek. „Já jsem pro volnost účesu,“ začni pak třeba. „Pochopuju sice, že dáma činí koncese módě, že volí ráda účes právě oblíbený; ale měla by studovat trošičku sama také hla-

vičku svoji — to není samolibost — měla by měnit, vymýšlet...“ — Nebo: „Já nejsem sice pro zavádění národního kroje do salónu; ale když si u vás, slečno, myslím na hlavě českou holubinku bílou, a pak krátké rukávky, a pěknou šněrovačku, tu věru...“ — víš, tím děláš zároveň náramně obratnou reklamu národnímu kroji.

Takto můžeš do řeči vplítat, *co chceš*, a mluvit vůbec, *o čem chceš*. Jenom vždycky hled, abys osobu dámy přece nějak do toho vpletl. Zdali slečna ráda k čaji českých sušenek pana Jiráňka v Lužci, že se rozplývají zrovna na jazyku. Zdali si slečna zajde někdy do Žitné ulice, potěšit se pohledem na ty roztomilé národní čepečky ve výloze paní Schuffenhauerové. Zdali slečna — no o čem zkrátka chceš — ovšem že vždycky s rozumem! Vždyť musíš sám tak trochu cítit, cože se hodí! Kde například kupuje slečnina maminka brambory, ptát se nemusíš, nezní to pěkně. A také ne, když teby slečna hodlá vlastně už ze své maminky babičku učinit. Řekli by snad, že se mícháš do rodinných záležitostí.

Co se týká *formy* řeči, upozorňuju Tě jenom, abys nemluvil příliš chvatně. Sice řeknou „Plácal!“ Mluv pohodlně, volně, chvilkou s elegantní nedbalostí, chvilkou zase, jako bys se dostával skoro do ohně, to se dělá dobře. Někdy se na chvilku zahleď k zemi, někdy někam do neurčita. Tuze působivo bývá, když větu někdy nedomluvíš, když vlastně neřekneš pranic. — „Já bych myslil — no...!“ — „Co mne se týče — — ale! —“ dáma se pak domnívá, že jsou pánbůhvíjaké myšlenky za tím.

Arci, někdy se stane, že dáma je „čtenářka“, „myslitelka“, že chce skutečně něco rozumného slyšet. Ptá se: „Jak to myslíte?“ Odpovídá věci samostatné, trefné. Není takových mnoho, ale jsou. A že prý jich přibývá za posledních českých časů. To arci není příjemné, nebo alespoň ne pohodlné. Ale konečně můžeš být připraven i na to. Nastává Ti tedy pak zábava „akademická“ — no, já Ti pomohu trochu!

Dejme tomu, že jsi se postavil s dámou ku kadrile. Nebo že mezi tanci procházíš se s ní sálem. Rozhlídneš se tedy trochu po ostatních, lehýnký úsměv Ti přelítne tváří — podívej se, takhle! — a začneš:

„To se to tady dnes lidem asi mluví...! Jenom račte se trochu podívat, slečno, pozorujte ústa, oči, ty úsměvy na všech tvářích — všechno, všechno to mluví! Co asi!? Snad a nejspíš by ale nebylo ani zajímavě slyšet všechny ty řeči — arci, arci — jako na plesu! Já si nemohu pomoci, ale když vidím tolik odevřených úst, myslím si, že musí vybíhat náramně mnoho hloupého z nich — jako z odevřených — račte odpustit, zní to drsně, ale já to řeknu: jako z odevřených chlívků! A jak se mnohý chudinka přitom namáhá! To není zábava, to je práce! A přece se mnohému vzdor všemu tomu namáhání rozmluva nedaří, slovo mu nejde k slovu. A některý nanalezá vůbec žádných slov, a mlčí — tak namáhavě mlčí — až se potí! Ano, ano, brachu, příroda je arci ve svém mlčení velika, a majestátní, zato ale ty jsi pra- pra- maličký, tak směšný — ech!“

A teď přidusíš trochu hlas, jako bys se stával proti vůli své opravdovým: „Nesmíte se mi vysmát, slečno, ale vidím-li, jak pitomost slaví hody, začínám být skoro vážným. Přemýšlím pak o tom, co Talleyrand řekl, že totiž ‚lidé by zasluhovali, aby byli němi!‘* Já vím, že zde nejsou lidé proto, aby měřili geniálnost svoji. Jsme v plese, známe plesové rozmluvy — ‚jeden řekne to, co druhý už ví, načež řekne druhý zase to, co první už ví‘, jak Talleyrand (Goethe nebo...) praví; ale užívat co prostředku proti dlouhé chvíli zase jen dlouhé chvíle — vyhybat se všemu, co duchem čpí, jako nějakému strašidlu — mít ve své lebce místo živoucího mozku, tohoto ‚dávno již vynalezeného perpetuum mobile‘, jak Talleyrand (Goethe nebo...) praví, jenom nějaké perpetuum *immobile* — nějaké staré, zaprášené, naprosto nehybné hodiny — no já — —“

Teď zase trochu živě, skoro nadšeně: „Já si myslím pravou zábavu jako zápas krásný! Jako turnaj rozumu s rozumem. Nápad vylítne z mozku, ‚jako ranní paprslek z temnosti noční, jako blesk, který udeří a zapálí‘, jako —“

* Talleyranda sice ani nenapadlo, aby něco takového řekl; ono však dělává efekt takové: Talleyrand řek, nebo Goethe řek, nebo... — ale to třetí jméno vyslovit vadí mně moje přespřílišná, ničím ovšem neodůvodněná skromnost.

Náhle umírněně, téměř měkce: „Kam by nás to ale vedlo! Přestaňme o tom! Vždyť jsme na plese — připomínám si to už potřetí! — Alespoň kdyby lidé udělali člověku tu radost a mluvili srdečně, když už ne duchaplně. Pak by mohli přitom myslet si pohodlně, jak by chtěli. A vyprávět třeba nejstarší věci! Vždyť je v nich také půvab, v těch věcech starých a známých! Když je člověk sám, hraje si beztoho nejvíce s nimi, a je mu přitom sladko. A když jsou dva — co praví Talleyrand (Goethe nebo...)? „Největším půvabem domácí, například manželské rozpravy je opakování dávných slov, přivolávání upomínek...““

A teď se podívej na svou tanečnici sladce — třeba hodně sladce, chceš-li! Stiskni jí ruku. Povzdechni si trochu —

Hochu — já už Tě vidím, jak vítězíš! Jak děvčata o Tobě mluví! Jak za Tebou hledí. Jak po Tobě vzdychají —

No, nelíbej mi ruku — rádo se stalo!

NÁRODNÍ LISTY 22. ledna 1888

△ V Praze 28. ledna

Kdo by pohlédl teď na mou líci, uleknul by se, jak je zachmuřena a smutna. Papír se mi třese pod rukou. Pero se mi mihotá před očima. To slyším pěkné věci!

Děvčata prý nyní tančí beze — *ale beze všeho citu!*

Ano! Řekl mi to jistý nakladatel český, a ten přece rozumí citu, třeba by ho jaktěživ nikdy nikomu neukázal. „To je vám strašné,“ řekl. „To byste upad, kdybyste to viděl. Jen tak zrovna, že nevyklouzne tanečnicku z ruky. A pořád se dívá kolem, pořád po ostatních — inu, já bych ji...“ Zadržel jsem mu ruku — on by byl skutečně s to a udělal by jí něco!

Ó vy děti — vy děti! Cožpak nemůžete mít vskutku alespoň trošičku citu k muži, kteréhož sám bůh vám daroval, aby věrně stál při vás po kadrilu celou, od taktu prvního až do taktu posledního? K muži, který při polce sprovází vás na každém vašem kroku? Který při kvapíku točí se kolem vás až do posledního svého dechu? Vidíte, kdybych byl jenom trochu špatný člověk, jak snadno by mně mohlo teď napadnout, abych vám napsal tady „o citu“ celé pojednání! Abych promluvil o každém druhu citu kulatou kapitolu dlouhou, o citu „nedostatečném“ čili „tupém“ i o citu „měkkém“ čili „jemném“, o citu „živém“ i o citu „hlubokém“, o citu „ušlechtilém“ i o citu „hrubozrnném“, o citu „pevném“ i o citu „nestálém“, a vy, chuděrkové malí, vy byste si nemohly pomoci a *musily* byste to *všechno* přečíst! Nikdo věru na světě nezabránil by mojí ruce, aby nedopadla na vás celou tíhou plácavosti své!

Ale víte, já toho neučiním! Koukejte se, já vám ničím ani nehrozím! Ba já vás zrovna prosím: „Děťátka, prosím vás, buďte ku svým tanečnickům cituplny!“ Rozumíte, proč prosím? Protože mám hezká děvčata rád. Mužům cit ovšem ne-

sluší — vždyť přece víte, že cituplný muž podobá se vám vždycky tak trochu jako blbý — ale *vám* sluší cit, vás činí ještě hezčí, a proto vy samy tváříte se někdy tak hloupoučky, to jest tedy tak cituplny, tak rády si zakoketnete nějakým „Ale, to jsem přece jen...!“ atd. — i vy čtveračky chytré! A pobavíte se přitom, věřte, a vykonáte ještě i lidumilý skutek!

Tedy: Stiskněte tanečníkovi ruku — stisknutí ruky je jako zazvonění před započatím komedie. Přitiskněte se nato hezky k němu, aby cítil, jak vám srdce tluče, a domníval se, že to tluče pro něj. Dívejte se mu do očí, aby si myslil, že mu klešáte až na dno jeho duše. Mluvte na něho, hodně zblízka, aby cítil vřelý váš dech a opojen si řekl: „Ta holka mne má ráda — ta pro mne hoří!“ Uvidíte, jakou bude mít hlupáček radost! Mohly byste arci ještě i jiné věci činit, například mezi tancem do kola tanečníka trochu opěvovat:

Srdce tluče, dech se úží,
tančíš božsky, milý muži,
je mi s tebou, muži milý,
jako bychom v nebi byli...

takové verše jsou náramně laciny a soukají se na metry zrovna jako tkalounky k zástěrkám; ale já vás k takovým věcem už nenabádám — ty jsou pak arci zase už „příliš“!

Vedeť přílišnost citu třeba až k ženitbě, a takového něco já nenávidím. Ach, to je teď zase doba! To je čas! Meluzína lítá komínem a úpí a kvílí, že to člověk doma ani nevydrží. A když vyjde ven na ulici — u každého nároží závratný vír, v každé ulici hukot a bouř, a co člověk vzdor bouři kolem z lidských rozmluv slyší, samý také jen skuhrot, samý kvik: „Dnes už má N. N. svatbu — u trinitárů!“ — „Slyšela jsi? On už požádal o její ruku!“ — „V neděli se spolu rozhněvali.“ — „Poznal ji teprve na Národní besedě, a už chodí k nim do domu!“ — a podobné nepěkné věci!

Děsný masopust! Děsné svatby! Děsné námluvy! Všechny myšlenky jsou jimi opleteny. Veškerý život je jimi prosycen.

Jenom poslechněte v domácnosti, na ulici, při práci, při zábavě, jakže se mluví!

Když někomu vrzají boty — „bude se ženit!“

Když děvče bouchne dveřmi — „bude se vdávat!“

Když někdo někomu šlape na paty — „půjde mu na svatbu!“

Když dívce padají copy — „chodí za ní oficír!“

Když někdo někam brejlí do přízemních oken — „budou tam mít šilhavé děti!“

Když některá při prádle má mokrou zástěru — „dostane opilého muže!“

Když některá mete a je z toho vyrušena — „rozejdou se jí námluvy!“

Když blecha některé ženské sedne na ruku, dostane (ta ženská) zamilované psaní.

Když kuchařce lítají jiskry z pece — „bude svatbu strojit!“

Když někoho svědí nos — „bude k svatební hostině zván!“

Když někdo si uši drbe — „pomlouvají mu nevěstu!“

Když se někdo dlouho češe — „vezme si vdovu!“

Když si někdo mezi jídlem hvízdá — „dostane zlou ženu!“

Když někdo vrabcům drobí — „bude mít samé kluky!“

Když některá něco rozlije — „zůstane ševcům na opatky (čili zbude na ocet)!“

Atd.!

Co ale z toho může být, když se takhle oplítají a omamují myšlenky všechny!? Nic jiného než touha po „druhém“ pohlaví. Co z té touhy? Zamilovanost. Co ze zamilovanosti? Námluvy. Co z námluv? Svatba. Co ze svatby? Manželství. Co z manželství? Děti. A ty děti dorostou a budou si zase oplítat myšlenky a budou mít také touhu a budou si rovněž namlouvat a budou se naposled ženit — fi donc!

NÁRODNÍ LISTY 29. ledna 1888

△ *V Praze 4. února*

Konečně mohu obecenstvu také jednou sdělit nějakou zprávu potěšitelnou! Můj špaček si v noci hvízdá! — Není o tom pražádné už pochybnosti, slyšel jsem ho několikrát, on *najisto* si teď již hvízdá ze spaní — najisto se tedy jaro už blíží.

Tajuplný, nevyzpytatelný zákone věčné přírody! Že totiž před jarem astronomickým nadlouho už předchází jaro *poetické!* Jakmile se jaro astronomické blíží, a třeba bylo ještě v daleké dáli, začne to námi všemi, kdož jsme kvůli zpěvu zde na světě, ať se nám říká pak špaček, nebo kohout, nebo básník český, pojednou ve spaní i bdění škubat a nás znepokojoval, a hrká to v nás už jako v hodinách, pořádnou chvíli předtím, nežli začnou tlouci „celou“. A když pak konečně vstoupí tedy slunce do znamení Skopce, je to znamení také pro nás poety, abychom už začli, a my začneme tedy sebou házet a začneme hubou tlouct, že poctivý člověk si až oběma rukama ku hlavě jede! Což se stane letos dne 20. března o 4 hodinách a 45 minutách ráno.

Teď to už v nás hrká. My už víme, že začnem. Už vidíme tu dobu, kdy od rána do večera budeme se procházeti zase s bílou, trochu napopsanou knížečkou a se špičatou tužkou v ruce. Kdy hřeben bude pro nás věcí naprosto nepotřebnou a každý okamžik projede nám vlastních našich pět prstů chundelatou hlavou. Kdy věřitelé, budou-li nás vůbec chtít někde chytit, budou musit hledat i nás v nejodlehlejších koutech Stromovky a za nejzadnějšími vrbinami Císařské louky. Nestydme se za to — čímž nemyslím snad stydění se za věřitele, což beztoho nás ani nenapadá — ale nestydme se za svoje zaměstnání! Vždyť klíčí v samé přírodě. Vždyť nejsme osamělí, my poetové čeští, a poetům jinde děje se stejně! Už Jean Paul přiznal se upřímně: „Vskutku, kdybych po celý rok nepomyslíl na žádné

dělání kněh, v březnu bych si musil sednout a přec jen jich několik napsat.“ No tak tedy pišme a napišme jich taky každý několik. A kdyby byly jen po desíti arších a arch jenom po pětadvaceti zlatých!

A nenechme se — propánaboha! — odstrašovat všelijakými hloupými lidskými řečmi. Že je těch jarních písní nazpíváno už plné jako džbery. Že se jenom opakujeme. Atd. Vždyť my se nemusíme opakovat! Vždyť je těch různých, rozmanitých, posud neopěvaných zjevů jarních, kam jen člověk vzhledne! Nechci nikomu předpisovat, nechci nikoho do nadšení pro něco vnutit; když se ale jen trošičku porozhlédnu, napadají mně těch vábných, dosud neopěvaných předmětů a zjevů ihned věru celé řady.

Řekněme například: mladoučkový špargl. Tenounký jako malíček dívčí, modroučkový jako klapka na panenském oku, měkoučkový, rozplývající se na jazyku, vůní svou se zrovna až k mozku lísající — — — — —
— — — — —
— — — — —
tyhlety pauzičky jsem tu jen proto teď nadělal, aby bratr poeta se do toho šparglu trochu vmyslil, aby — — — — — no, není to hotová píseň!?

A což mladý hlávkový salát, a k němu kůzle nebo jehně?

A špenát jemný a na něm zcela čerstvé, sazené vejce — uprostřed úbělového bílku žloutek jako dukát už žlutý, protože slepice už může k trávě?

A „krajtlová“ polívka vonná, a v ní letošní, kořenný smržek?

A drobounký salátek polní a uprostřed něho smažený mladý králík?

Ach — nezapomenutelný, nedoceněný náš Purkyně — to byl muž skutečně velký! Byli jsme jednou s Hálkem u něho návštěvou, on čítával verše naše, a tu při návštěvě oné spustil na nás tím svým úsměvem polodobráckým a poloúsměšným, s tím svým pohledem chytře mhouravým, a přece tak upřímně otevřeným: „Když vy zpíváte věci pořád tak staré, tolik už ozpívané — proč neopěvujete *přírodu!*? — je v ní tolik zjevů vznešených, krásných, dosud nedotknutých —!“ Vzali jsme si

to napomenutí jeho k srdci. A já podnes, třeba bych se už nezanašel zpíváním jarních písní, kdykoli se objeví v kalendáři jaro a na stole smrž a salát a březnový zajíc, cítím pojednou takové nadšení — ale já se nebudu chválit!

Arci, jeť zapotřebí pravého poety na ty věci! Silného ducha už pro těch věcí novost. Muže hlubokého citu. Mistra formy. *Zavčas* musí pomýšlet na svůj úkol, kdo chce vyniknouti v oboru tom novém. Musí si spořádat myšlenky. Musí nalézt dobré, štěpné a vskutku čisté rýmy. Není tak snadno nalézt dobrý rým na slova:

špargl,
salát,
krajtl,
březňák,
vejce —

nu ale ať se každý pro sebe činí — do cizí slávy mně ničeho není!

Prozatím ovšem je tu jen předtucha, ne samo jaro. Prozatím padá ještě sníh a víří masopust. Běží ku svému konci a víří tím ohnivěji. Pomalu nebude snad v Praze už jediného stavu, jediného řemesla, které by byly neměly své zvláštní taneční zábavy, třeba svého zvláštního velikého plesu. Kdybych chtěl vypočíst ty odborné plesy pražské, nestačily by mně sloupečky mého článku, musil bych psát v pokračováních. A přece jsou ještě mezery, citelné, podivné —

Pročpak například nemají páni páteři nikdy svůj bál? Kde by se proskákali, provejskali, jednou za rok užili po lidsku života? Víím, jsou neuprosní zelotové mezi nimi. Někteří by byli samému Pánu svému nedovolili as ani tu návštěvu na svatbě v Kanaán. — „Však toho mohl také nechat být!“ pro nesl se před několika dny jistý vznešený německý kněz, protestant, a výrok jeho vandruje teď po všech časopisech. Ale jiní zase by se rozveselili ochotně dorůžova. Český lid by jim to zajisté nevykládal na zlé. Tent se domnívá, že i na nebi je muzika a tanec — „Všichni svatí tancovali — mezi nimi pámbů — svatý Petr vyskakoval — až se chytal trámu.“ A —

*Kdo hodně tancuje,
muzice platí,
přijmou ho do nebe
andělé svatí.*

Mohl by to být ples věru krásný, překrásný. Lesklý, bohatý. Jak smýšlení vyšších kruhů známe, žádná princezna by neodřekla být „patronkou plesu“. A mladé, hezounké šlechtičny by se dostavily až do poslední. Tanečníků dost a dost — alumnové by se činili, ani jediná čekanka by nestála u zdi. Však by se činili i páni páteři, zvláště ti „z kraje“! Přišli by i se svými hospodyňkami, „sestřenicemi“, „neteřemi“ — „Jen kvadrátkem toč a pro děvče skoč — —!“ A snad by i sám svatý otec v Římě měl z toho upřímnou radost, a poslal sem tedy něco z těch 50 000 šampaňských láhví, které dostal ku svému jubileu — —

Nebo pročpak na druhý příklad nemáme my takový „ples města Prahy“, jaký právě teď zase byl v Paříži? Sál na radnici je k tančení dosti velký a vedlejších místností pro zábavu také dost! Sešly by se tu všechny hodnosti, všechny stavy, všechny strany. Pan Březnovský tančil by s paní měšťanostovou a pan měšťanosta s paní Podlipnou. Konzervativec a opozičník seděli by za jedním stolem, vůbec ctěný „otec města“ bavil by se s vůbec nenáviděným žurnalistou, vše v míře nejlepší, a kdyby přece někde došlo snad k hádce, k pračce, — vždyť by tu mohla být už policie! Právě tak jako v Paříži, v Hôtel de Ville: jakmile strážníci pozorovali, že někde k hloučku diplomatů přistoupil zcela obyčejný občan a chtěl mít jen dosti klidného podílu na rozmluvě, už ho měli za límec a odšoupli ho někam „vedle“!

A hned by se na tom našem plesu městském mohla také zavést a osvědčit ta nejnovější pařížská móda, že totiž tanečnice má každý střevíček jiné barvy. „Nejnovější!“ My, kteří známe trochu kulturní historii, víme, že to móda prastará, vlastně jen kousíček staré módy, před několika už věky oblíbené „de-mi-partie“, kdy celý kroj, celý šat nosil se barvy dvojí: pravá polovice těla modrá, levá červená, pravá žlutá, levá bílá atd.

Že prý ty střevíčky dámám sluší. A u nás by jimi mohly dámy naznačovat docela i politické smýšlení své: Češky by mohly nosit střevíčky červený a bílý, Prušačky bílý a černý. Ba ono by se to smýšlení vešlo už i na jedinou nožku: střevíček bílý, punčoška nad ním červená. Ba i celá trikolóra mohla by na jediné nožce —

Ale to bych zabředl už příliš daleko do politiky, a to — ani za milión!

NÁRODNÍ LISTY 5. února 1888

△ V Praze 11. února

Něco takhle dnes napolo lehčího a napolo už nábožného! Abych čtenářstvo, které bůh mně proto svěřiti ráčil, bych je převáděl z neklidu do klidu, ze tmy do světla, z času do věčnosti, převedl také teď z masopostu už do toho postu. Vždyť věru za nastávajících osmi dnů zavíří masopust právě co nejrozpustileji a hned nato nastane přísný a šedivý půst, a za těch dnů a za té změny bude tedy tento článek můj ležeti v mysli čtenářově. —

Náhodou je to možno. Nevím, jmenuje-li se Mína nebo píše-li se jenom Mína, ale zkratka: „Mína“ mi psala. Že prý mám rozluštit „otázku tu záhadnou, dosud nikým nerozluštěnou“: „*jakého pohlaví jsou andělé?*“ Že prý vím všechno, a tedy také to, lichotí mi Mína.

Nu dobře — já to rozluštím tedy! Vždyť se beztoho po celý rok nenamluví o andělich tolik jako zrovna teď, o masopostě, a otázka je tím i časová. A podotýkám raději ihned, že co do odpovědi naprosto *souhlasím* se slečnou Mínou, která praví: „Ve všech snad jazycích jsou andělé pohlaví mužského, a přece, mohl byste si představit anděla ve svalnaté postavě muže?... Všechnu úctu mužné síle; ale můj náhled jest, že pojem ‚anděl‘ vtělen býti může jen půvabným a něžným tělem ženy.“ — Ano, andělé *jsou pohlaví ženského!* A mohl bych to tady také ihned dokázat zcela *nevývratně*, krátkými *šesti slovy*, kdybych — —

Patrně mluví ze slečny Míny neklamný hlas přírody, neomylný cit příbuzenský. Nepochybuju pak ani dost málo, že týž hlas a týž cit ozývá se také ve všech ženách ostatních, co jich po světě. A to je věc velice důležitá! Jako je stejně důležité a významno, že zase v nás mužských o podobném citu není ani tuchy. Já například jsem se věru nikdy neměl za něco

andělského — na mou čest ne! — a také jsem nikdy nezaslechl, když jsem se některé ženské blížil, že by bylo z její rtů splynulo: „Anděl!“ Zato ale já jsem velmi často při pohledu na ženskou si povzdech: „Hotový anděl!“ Podobně se děje jistě tedy i jiným mužským. Jsou arci také výminky: mužové, kteří samy sebe nazývají, ano i podepisují „Anděl“, jako v Praze jistý malíř, jistý krejčí, jistý materialista, jistý hokynář; ale my ostatní jim z toho andělství nevěříme ani zbla! A oni nevěří v ně asi sami.

Je už jednou tedy tak, že my mužští při pohledu na ženské zcela mimovolně si vzpomínáme na anděly. „Ty podhajský kostelíčku, stojíš na pěkném vršíčku. Vycházejí panny z tebe jak andělíčkové z nebe“ — zpívá si i nejprostější venkovánek. A postavme se my „vzdělaní“ měšťáci v čas, kdy je po dopoledním vyučování, někam, kde jsou dvě školy vedle sebe, chlapčí a dívčí, — co řekneme, když vyhrnou se kluci? „Banda!“ — a co, když vyjdou děvčata? „Andělčata — andělčátka!“ jako Kollár v znělkách. A nestalo se nám snad už každému „dorostlému“, že jsme někdy klečeli před nějakým ženským tvorem zrovna jakoby před andělem a objímali mu nožky, jakoby ze strachu, že by nám mohl uletět? Zajisté že jsme tu mimovolně si vzpomínali na obrazy, na nichž andělé vyobrazení s křídly, holubími na znamení dobroty a neviny, nebo pávími na znamení, že i anděl právě jako žena rád se zdobí a kráší.

Jsou ovšem lidé, kteří ženám odpírají veškeré andělství krátce a úplně. Ženy jsou prý jenom lidé jako my, spíš ještě něco míň — říkávají. Inu arci — vypadají trochu tak jako my, to je pravda. Mají postavu lidskou, lidskou tvář atd. Ale cožpak to není každému dítěti známo, že andělé, kdykoli zasahají do osudu lidí, dostávají postavu, podobu lidskou? Čert aby se tu ostatně vyznal! Troufám si sice dokázat zcela neomylně, že anděl je dle pohlaví svého žena; pokud je ale žena zase anděl, — ne, to nerozeznám! A jsou starší a moudřejší a učenější a nerozeznají také.

O jednom takovém vypravuje Bedřich Rückert v básni „Zjevení se andělů ženců“. Děvčátka vesnická tančí za svitu

měsíčního, a sice kvůli horku v onom kostýmu, jehož užívala Eva před vynalezením fíkové módy, — vždyť prý beztoho nepříjde nikdo! Avšak — vtom tu přichází přece jenom někdo: starý pan farář. Děvčátka honemhonem po sukýnkách; ale nejmladší — ty nejmladší jsou vždycky nejchytřejší — je zadržela: „Nač to! V sukýnkách nás pozná. Tančme dál a nestarejme se o něho.“ A farář je viděl a obrátil se zase k domovu a lehaje na postel svou děkoval pánubohu, že byl spatřil „anděly žence“, což „znamená žně dobré“. — Tedy muž starý a zkušený, znalec lidí i andělů — historie najisto poučná!

Postupme ale o trochu již dále! Co myslí čtenář: kdybychom takhle viděli, že i čert, anděl *bývalý*, je ženou, nebyl by to přímo pádný důkaz pro ženskost andělů vůbec? Já toho důkazu zde neprovedu, já čtenáře jenom zběžně na ledacos upozorním, ať si čtenář samostatně dle toho myslí a soudí dál.

Říká se někdy v životě také o mužských, že jsou „*padlí andělé*“?

Nestojí psáno v II. Kor. 11, 14 „Satan se proměňuje v anděla světla“? A není tím označeno, že to satana nestojí pražádnou práci? A nevcházel proto čert pokaždé, když chtěl nějakého svatého svěst, k němu ve své podobě dávné, v podobě ženské?

Nemluví v tom ohledu zcela jasně v ženách našich zase ten zmíněný již neklamný hlas přírody, neomylný cit příbuzenský? Neodpoví nám každá, když jí řekneme „Jste anděl!“ — „Ano, ale rohatý“, „s růžky“ atd.?

Je někdo jiný ve světě s to člověku na světě udělat takové peklo jako žena?

Myslíme my mužští, řekneme-li „čírtě, čírtek, diblík, šotek atd.“, tím někoho jiného než ženskou?

Když člověk dlouho zachází s ďáblem, nevezme si ho tento pak? A když člověk dlouho zachází se ženskou, nevezme si ho ta také?

Nenutí nás k vážnému porovnávání, poučuje-li nás starobylé mudrosloví naše národní, že: „Čím kdo pěknější, tím čertu

milejší“? Že: „Čert má mnoho cukru, a proto i hřích činí sladkým“? Že: „Nech čerta starat, má tvrdou hlavu!“ a že: „Čert vždycky musí provést svou“? Nebo není nápadno, že stejně se říká: „Bohu služ a ďábla nehněvej!“ jako: „Bohu služ a ženy nehněvej“?

Nenadhánějí ženy čertu nejvíce lidských obětí a nepomáhá jim vděčný čert zase navzájem, jako se vskutku stalo, že čert v Nemančicích jisté ženě, která v předvečer svatého Tomáše přes desátou hodinu večerní předla a tím si svatého pohněvala, poradil, jakže by světce pak obelstila?

Nesvádí čert často i v samém chrámě božím mužskou duši k roztržitosti a nepobožnosti? A nečiní tamtéž ženy totéž?

Nemaluje se čert v Polsce v kroji německém? U nás černě? V Itálii červeně? V Mouřenínsku bíle? A neukazuje to ku ženské jeho povaze, žádající sobě změny v kroji?

Nebeře si čert, kdykoli se žení, vždycky ženu *starou*, a učinil by to, kdyby byl — mužem?

Atd.! — —

Než, jděme tedy ještě dál, čtenář snad už křičí: „To jsou samé jen pravděpodobnosti, důkazy negativní — já chci důkaz již přímý!“ Dobrá, tedy důkaz přímý, že anděl je pohlavím žena!

Každý ví, že jsou „andělé strážci“. A že ti andělé ochraňují děti. Prosím, beře se za chůvu k dětem mužský nebo *ženská*?

Čtenář je zaražen. Ale čtenář je člověk náramně vzdělaný a už za chvílenku krátkou se vzpamatuje a řekne: „Hm — ve Východní Indii, odkud k nám přišli veškerí počátkové vzdělanosti, jsou také *mužské* chůvy. Snad ta věkošedá, starobylá instituce ‚andělů strážných‘ přišla tedy také z Indie k nám —“

No dobrá — mne čtenář nesplete! Zrovna před osmi dny citoval jsem na tomto místě prostonárodní píseň: „Kdo hodně tancuje, — muzice platí — přijmou ho do nebe — andělé svatí.“ — Prosím — to že nejsou *ženské*?!

Čtenář je opět zaražen. No — já ho dorazím! Já mu o tom, že andělé jsou skutečně ženy, pronesu důkaz, který drtí. Vy-

nesu trumf, který nikdo ve světě už nepřebije. Trumf, který je triumf.

V *Písmě svatém* — u svatého Lukáše 2, 13 — stojí:
„*A hned bylo s andělem množství vojska.*“

NÁRODNÍ LISTY 12. února 1888

△ *V Praze 18. února*

Já miluju *půst*. Ne snad více než masopůst, než advent, než podzimní čas posvícenský, než vagace nebo jiné ještě období roční, ale také věru ne méně. Víte, trochu pobožnosti — ta dělá občas člověku náramně dobře! Zvláště když si může člověk dle svého stavu, dle svých prostředků, dle své chuti atd. vybrat — vždyť jsou tak různé stupňové pobožnosti, tak různé!

První stupeň: pečený slaneček s brambůrky jemně osmaženými (jen propánaboha ne s pečivem máselným nebo vaječným, to se naprosto nehodí!); *nebo* dušená treska s obloženou smaženou houskou; *nebo* kapr (říční, jen ne rybniční!) s knedlíkem a omáčkou černou: stupeň nejnižší, hodící se pro ty, kteří ještě zápasí „s věcmi tohoto světa“, pro malé řemeslníky, pro chudé kapláanky někde v horách atd.

Druhý stupeň: vařený candát; *nebo* pečený ouhoř; *nebo* říční kapr namodro s majonézou: stupeň to již pobožnosti vyšší, jaká se nalezá například u pánů farářů, u duší vůbec pokročilých, klidných, schopných věnovati se bez roztržitosti myšlénce krásné a čisté.

Třetí stupeň: vařený losos (teplý s maltéskými brambůrky nebo studený s majonézou); *nebo* vařený pstruh; *nebo* pečená štika: stupeň to již téměř absolutní vznešenosti duševní, jaké se těší preláti, baróni a podobní mužové nebi skutečně milí.

Já se přiznám upřímně — vždyť je upřímnost věc konečně také pěkná —, že jsem nedostoupil dosud stupně nejvyššího. Já pořád ještě candáta náramně rád. A rovněž rád kapra namodro, s majonézou, zvláště když je dobrý, zcela čerstvý olej v ní. Ale ovšem se hledím zdokonalit. Já neomezuju věru postní své chování jenom tedy stupněm tím druhým! Já, když toho chvilka nebo nálada zrovna dovolí, sáhnu třeba třikráte za den po talířku smažených jatýrek štičích, po půltuctu

ústřic, po smažených mušlích, po lžičce jesetřího kaviáru. Nemusí toho být mnoho, ó ne! — a kdybys na housku položil kaviáru třeba jenom dvacet zrněk, anděl si jich už všimne a referuje o nich ve příznivý pro tebe okamžik.

Olej — čerstvý olej — vyslovil jsem slovíčko to a ústa se mi už stahují jakoby k modlitbičce. Teď, o postě, chtěl bych být v Neapoli! Ach — v Neapoli! V předměstí svaté Lucie. Kde u každého rohu vaří se magrónky a pekou mořské ryby na oleji. Na rybu patří olej — *olej — olej!* — Tyhlety dny byla v Národních listech — lituju upřímně, že musím tak často proti tomuto časopisu psát, ale já právě jiného časopisu nečtu —, byla tedy v Národních listech lokálka jednající o postě. Původce její psal o „farářských kuchyních“, o rybách „plouvoucích tam v čerstvém másle“, a psal to se zanícením, jakoby o nějakém ideálu — inu — inu! Nevím, který to z mých kolegů byl — najisto přece studoval, a najisto studoval dost — pět škol obecných, osm škol latinských, alespoň ještě pak čtyry vysoké — a vzdor tomu vzdělání jenom nedostatečné! On za to nemůže — ty školy naše — i fuj! Už jednou jsem zde poukázal k nedostatku našich gymnasií, která dávají mládeži například prý vzdělání „klasické“ — tak klasické, že mladík se sice jakžtakž doví, jaké psali v Heladě básně, ale nedoví ani zbla, jaké tam bylo sochařství, jaká architektura atd. Pro *život* sám nenaučí se ale mladík na těch gymnasiích už docela nic! Jak krásné by bylo, kdyby jednou za týden byla pro žáky vyšších tříd například hostina, tedy teď například postní, s bezúhonným lístkem jídelním, s jídly bezúhonně upravenými, — ale marno mluvit — *zde* by měl ministr Gautsch pro své „reformy“ místo, *zde*, — ale — ale! A generace vychází ze škol těch za generací a považuje „rybu v másle“ za ideál — hrozné! —

Já miluju půst. Po čtyřicetidenním masopostě čtyřicetidenní půst, to je dobré — jako je dobrý klid po vřavě, šero po silném světle. Náš občanský kalendář pokračuje zcela rozumně: po masopostní „nekonečné melodii“ vepřové teď zas postní „nekonečná melodie“ rybí — tak to má být! Jako když virtuos pianista na těžkých pasážích vycvičil si ruku pravou a pak zase

cvičí levou. Všechno se má v životě dít s jistou virtuozitou, k té je ale potřebí cviku. Přiznám se, když jsem se minulé středy vrhl na první svůj obídek postní, že mi to ani valně nešlo, — masopůst mne byl trochu zkazil. Do ryb jsem rejpal, že mi to až samotnému bylo směšné. Nuž mi při odvírání ústřic skákal a sklouzal. Ba — člověk se červená — ani rybí polívku nedovedl jsem pěkně vyjíst. Lžice se nevznášela nad ní dosti lehce, dosti elegantně. Člověk má lžici nad rybí polívkou — dle učeného Antonia Antha — držet, jako když dáma dotýká se květu: „malíček hezky daleko od prstů ostatních, volně do vzduchu, aby vězíci na něm brillantový prsten dostal se do pravého světla“. Ovšem — snad jsem byl trochu disgustován, že ten brillantový prsten na malíku pořád ještě nemám. Vždycky si předseberu: donapřesrok si jej koupíš; ale vždycky zase pak — člověk je tak nedbalý, i nejlepší člověk!

Já miluju půst. Protože jsem choleric a snesu zrovna tak dobře pečené sele, které neslouží flegmatiku, jako srnčí kýtu, která zase sangvinikovi nejde k duhu. Arci, když jsem například po večeři a začnu pít, tu bývám stran toho svého temperamentu přece jen někdy trochu na rozpacích, neboť vím, že zase melancholik tuze rád pije, a já piju opravdu rád! Ale když pak přijde tedy znovu nějaká ta lahůdka, něco k snědku, — tu vidím přece zase jen ku radosti své, že jsem povahy cholericke, „šmačné“. A právě o postě máme jídel tuze pěkný výběr! Předně ovšem tedy ryby, nejrozmanitějších druhů. Jen se jich neboj, dušičko, neboj! Pouhá pomluva, že při požívání ryb člověk, jak se říká, hloupne! Kdo nebyl hlup před štikou s dobrými noky, není hlup také po ní! Jen si dej každou rybičku připravit tak, jak jí to sluší, zapij pak „několika skleničkami dobrého, starého vína“, a uvidíš, že nejsi hloupý! A pak máme v postě tedy také kultus nejrozmanitějších jídel moučných, a konečně i přece také všechny ostatní ještě druhy masa — „variatio delectat“! Příroda nechce, abychom ustrnuli a zkysali v jediném směru, abychom byli buď jen animalisté, nebo jen vegetariáni, abychom se tím či oním výlučným dostali až ku nemoci, ke „kurdějím“, a svatá církev

tomu nechce také. Změna — změna! Dej nejnevzdělanějšímu člověku chutnou jitrnici, on se bude ohlížet, kde je k ní ještě chleba a zelí. Dej mu nejměkčeji uvařený, zlatolesklý hrách, on si bude hledat ještě na něj škvarky. Alespoň *dvě* různé chutě má mít každé jídlo! Zmíněný již Antonius Anthus vypravuje anekdotu v tom ohledu znamenitou. Cestující Pařížan nechal kdesi kus pšeničného chleba ležet. Jakýs Irčan chudý jej našel. Bylo to poprvé v jeho životě, že viděl cosi podobného. Prohlížel, uznal to za nějaké jídlo a jedl. Chutnalo mu výborně, jenom litoval, že nemá k přikusování kousek chleba s sebou! —

Já miluju půst. Proto, že mu lidé ubližují. Že se domnívají, půst že je tolik co hlad. Ty moje nebe — ne, hladem nás věru nechce pánbůh mořit! Vždyť hlad je trest! Vždyť už staří národové označovali co muka nejhorší muka Tantalova — muka člověka odsouzeného k tomu, aby hladu svého nikdy neukojil! —

Já miluju půst. Je tak něco ryze českého při něm! „Půst neumořil ještě nikoho,“ říká náš lid až příliš dobrý. A když už půst, chce mít ten náš lid hodně hubený, hodně suchý půst — „Suchý půst, úrodný rok!“ —

Já miluju půst. Kvůli tomu, že padá do samých počátků jara. Že tu všechno v přírodě pučí, a pojídaje to pučivé že pojídám samo jaro. Pamatuj si, synu milý, „co mladé, to postní“, ať už to cokoli! Pomysli si třeba selátko pečené a polní mladoučký salátek k němu. Pomysli pečené jehně v hebounkém kolníčku bílém. Pomysli pečené kůzle se salátkem z poupat chmelových — —

Ach pečené kůzle a salátek z poupat chmelových! To krásné mládí a k němu zase jen mládí! „Jakoby láska slavíka k rozpuklé růži“, jakoby — —

Musím přestat. Já tak nerad jsem veřejně měkký! Tak nerad pláču přede vším lidem!

NÁRODNÍ LISTY 19. února 1888

△ *V Praze 25. února*

Pročže se zove druhá neděle postní „Vymetačka“? Ano — proč!? Babička řekne: „Protože se blíží už ty velkonoční svátky boží a že je zapotřebí, aby domácnost se upravila na ty časy slavné.“ Maminka řekne: „Protože se už blíží jaro a je zapotřebí všechn zimní nešvar a uhelný prach a nástěnný kal vyhodit z domu.“ A dceruška řekne: „Protože je to druhá neděle po masopostě. Do první neděle jsme žily ještě tak v tom víru ostatků masopostních, nemohly jsme se ještě v rozběhu zastavit, hlava nenabyla klidu. Ale v tichu druhého téhodne už jsme se vzpamatovaly a teď vymetáme v myšlénkách, v citech, v šuplatech, v almarách —“ A zdá se, že už zase ta nejmladší má pravdu. —

Je druhá neděle postní, je odpoledne. Slečinka sedí a neví co dělat. Číst ji mrzí. Na procházku jít ji mrzí. Na návštěvu jít ji mrzí. Všechno ji mrzí. Ručičky odpočívají v klíně a na půvabných nozdrách její objevují se občas dole dva puntíky bílé, znamení zcela nepochybné, že přijde zivot. Konečně se ručičky zdvihly a vytáhly stolní šuple. Suché kytičky, jednotlivé stuhy z vlasů, taneční pořádky — chvílku na tom spočívá ruka a oko — odbyté plesy, odvanuté tance — co s tím — vymést! — Ručičky sahají po knize v stolním koutku. Jaká to je kniha, je lhostejno: ta není pro čtení, je jenom pro zakládání dopisů a lístků. Ale jsou tu samé jen lístky bezvýznamné, „jen tak“ zdvořilé — kdyby byl některý z těch pánů měl jak se říká úmysl, musilo by to dnes přece už býti vidět — vymést! — Slečinka se zdvihla a jde k almaře. Bálové šaty — druhé — třetí. Co je dnes po nich, jsou utahány, umouněny, jsou samý látkový kousek, k potřebě už žádné! Dělané květiny haraší na nich jako sláma. A už letí šaty k zemi — za nimi šněrovačka, zhotovená z nejjemnější prolamované látky,

ve výtečné, zcela moderní, vysoko šněrující fazóně, — pravá šněrovačka bálková, takzvaná „à jour“, do níž se ňadra zabírají jako do zlata brillant, jako krásně broušená rauta — —

Až jsem se zachvěl při té myšlénce, při tom obraze, že i ta šněrovačka — *královna* — letí k zemi! Ano, královna naše — naše panovnice! Panujeť dnes všem ženám, a ženy panují zase nám mužům — klobouk dolů!

Přiznám se zcela ochotně, že kolem těch dvou elegantních obchodů, které jsou na hlavní promenádě pražské věnovány šněrovačkám, v Ovocné ulici a na Příkopech, chodím vždycky jen s poddanskou hrůzou a že vždycky nadzdvihnu klobouk. To je krása — v *každé* ulici mělo by být alespoň po jednom obchodu takovém! Zůstávám stát — ostatní mužští by také zůstávali stát, jenže jsou to samí jezovité, ti ostatní!

Ta výloha! Uprostřed, trochu v pozadí, překrásný kus dámy, od temene skoro až ke kolenoum; s voskovou hlavou, s voskovýma ručičkama, a s tělem — no! Dáma drží v ruce nějaké červené stuhy, jdoucí jí kolem pasu; na význam těch stuh jsem ještě nepřišel, ale myslím si, jakže by to bylo pěkné, kdyby všechny svobodné, ale už vdavek chtivé dámy nosily takové stužky v ruce —: „Líbím se ti? Vem si mne — veď si mne domů!“ — Povídám — krása! A pak jsou tu ve výloze ještě jiné montované, vyplněné šněrovačky — rozkošné bezhlavé trupy ženské — hned bych je chytil kolem krku — pardon, kolem pasu — jak takový nezkušený mládenec hloupě mluví!

Šněrovačka „dělá“ dnes ženskou. Bez šněrovačky není dnes ženské krásy, ani šaty by dnes bez šněrovačky na ženské „neseděly“. Ony by sice třeba seděly, a třeba velmi dobře seděly; ale všechny ostatní ženské by řekly, že ne. Vezme se tedy nějaká vhodná látka, nějaké zápony, žengle, „hodinová“ péra, roh nebo kostice, nějaké bavlněné, hedvábné nebo lněné šnůry a šnůrky, a udělá se z toho krásná ženská. Z jakých to prostředků chudých a prostých! — ovšem, za Adama učiněna krásná žena ještě prostěj!

Vezme-li se také ještě kus valencienských krajek, nebo pokryje-li se látka pěkným vyšíváním — například červený mo-

leskin vyšíváním černým, nebo ecru-Louison vyšíváním světlemodrým —, je to už pak zrovna k zbláznění. Řekl jsem výše „vhodná látka“; ta je ale různá! Grádl, atlas, francouzský dril, satén, plátno, lastings, cloth, englíšek (Slovanky říkají „englišlédr“), všechno se hodí. Rovněž je dovolena také každá téměř *barva*: šedá, bílá, černá, červená, růžová, světle modrá, bordó, krém, ekry i ponceau (kdyby se řeklo místo „ponceau“ barva divokého máku, místo „krém“ barva mléková a místo „ekry“ barva rezná, neznělo by to už tak pěkně). Jenom *forma*, fazóna, podléhá módě, a teď je v módě tedy šněrování vysoké čili „do výše“. Což ovšem nevadí, aby šněrovačky přece jen nebyly různé, dle osobní chutě, dle potřeb atd. Známe tedy — kdyby se někdo divil odborné učenosti mé, nechť si zašle k některé té firmě pro ceník a bude ihned zvandrovalý jako já — známe tedy jenom „pancéřových“ šněrovaček alespoň dvacet druhů, dále „corset parisien“ („pro slabé a štíhlé dámy; dělá hezké kyčle a pěknou hořejší část i bez dalších vložek“), „Mignon“, „Vigogner“, „corset Stefanie“, „hygienique“ („zdravotní“, pro tlusté dámy), „patentované s hodinovými pery“, „jízdecké“, „nedbalkové“, „mateřské“, „pro nemocné žaludkem“ atd. atd! Jenom slovanských názvů nenalezám nikde žádných — kupodivu, a je přece známo, že slovanská děvčata mají „nejhezčí šněrování“ v celém světě! —

Nynější rozkvět ženského šněrovačnického umění musí snad už každého pravého lidumila naplnit potěšením upřímným. Arci jsou dosud pořád ještě ve světě morousové, kteří se i po sebehezčí šněrovačce jenom tak poušklíbnou. Já k těm hříšníkům nenáležím. Já pravím: když je v šněrovačce hezké děvče, je šněrovačka tuze pěkná věc! A pro pořádného kandidáta manželství „zajisté nejvhodnější dárek vánoční“, „novoroční“ a ještě jiný!

Jak ale praveno: morousové ve světě jsou, morousové ve světě také odjakživa byli. Až hanba jich bylo! Nalezám v prastaré čínské veselohře celou scénu, kde mužští šněrovačkám ženským se jenom hamižně smějí. Čtu v Marciálu epigramy, které staví šněrovanou ženskou na vrchol směšnosti lidské. Vidím, že ani náš Komenský — muž jinak přece tak moudrý —

nezprostil se předsudků a proti šněrovačkám mluvil. A že také Abraham a Santa Clara, ten výtečný kazatel a karatel, poskvrnil dobrou pověst svoji celým protišněrovačkovým kázáním! Ba i umění výtvarné domnívalo se už velmi často, že se musí blámnout, a já sám mám ve sbírce své francouzskou karikaturu z roku 1812, obrazíci, jak mladý, plesově již oblečený muž, v kostýmu „direktoirním“, a ditto již plesově oděná mladá dáma pracují u dvou rumpálů zednických a šněrují jimi „hezky tlustou“ ženskou. Schovám si tu karikaturu do časů budoucích co doklad lidského nerozumu. Jedině česká naše národní píseň — podotýkám to s pýchou — mluví o šněrovačkách sympaticky; když zpívá:

*Děvče s černýma očima,
se zlatým šněrováním —*

zpívá to s nadšením. Protože česká národní píseň není žádný morous.

Nejraději lidé proti šněrovačkám uvádějí, že prý škodí lidskému zdraví. *Devadesát pět* různých nemocí může prý své nositelce šněrovačka způsobit. Na játrech, na slezině, na plících, na žaludku, já nevím na čem všude. Hm — játra, slezina, plíce — takové maličkosti! A to prý je vůbec ukrutné, jaký tlak taková šněrovačka na tělo působí. Naučili se teď ten tlak již i měřit, zvláštním manometrovým aparátem, a tu našli, že nejmenší tlak obnáší 21 libru, největší 88 liber.

No — řekněme třeba průměrně jen 50 liber! — Pánové — tahleta krásná, milá, štíhlá dáma, kterou teď zrovna potkáme, nosí od rána do večera 50 liber na sobě jen proto, aby se líbila nám — nám!

Pánové, netrnete nadšením? Necítíte, jak vám mrazík samolibosti po zádech běží?

Do řady, pánové, do řady! Jedna, dvě, tři — *klobouk dolů!*

△ *V Praze 10. března*

Čtenáři, jenž jsi manželem, miluješ mne? Čtenářko, jež jsi manželkou, miluješ mne? No jen se nestyd' — láska k mládenci má tak něco liliového, tak něco — — ale když myslíš, že tady, veřejně se přiznat — — konečně máš i pravdu — vždyť stačí, když se na sebe jen tak významně podíváme!

Ale milujete-li mne tedy, vy p. t. manželé a manželky, udělejte mně jednou něco k vůli! Je to vůbec první prosba, kterou k vám vznáším, a je tak maličká, tak skromná! Prosím vás, *perte se!* Natlučte si! A sice si natlučte laskavě v den 3. a hned pak zase v den 4. dubna!

Bůh ví, že ta prosba moje nevychází z pražádných soběckých příčin! Cožpak mohu já konečně, pro vlastní osobu svoji, z takové všeobecné manželské řežby získat a mít!? Vždyť já jsem chudinka siroteček, nebohý opuštěnec, jako ten kůl v plotě! Já nemám nikoho ve světě, kdože by mně tedy růžovými prstíčky svými „zoral tvář“. Kdo by mi sladkýma „dlaněma svýma obkládal obličej“. Kdo měkkou rukou „dobře by mi natřel uši“. Kdo starostlivě „narovnal hřbet“ a „nasázel dřevěných pijavek“ a jakž jinak ještě jemnodechý lid náš označuje podobné výkony vzájemné lásky. Já nemám zajisté tady na zřeteli sebe, já myslím jen na jiné.

A víte, to je tedy tak: Zejtra již máme neděli Laetare. Kteréžto slovo znamená tolik, že jako se máme radovat. A sice ovšem teď z ničeho jiného, nežli že jsme si šťastně odbyli už celou polovici toho postního dřenění. Čtyřicet dní postu, to je něco ukrutného — za dávných dob stačilo čtyřicet hodin — celý boží den stal se z hodiny každé! „Kdyby nám slavní berní úřadové laskavě nepomáhali, snad bychom tak dlouho postit se ani nedovedli,“ napsal kolega Rosegger. Bože, bože — to musily bývat přece jen divné časy, když v tuhle dobu lidé

místo cedulek z berního úřadu nosili si od postu „dispens“!

No ale zkrátka — polovička postu je tedy už pryč. A uvidíte, že uplyne konečně i polovice druhá. Nadejde Květná neděle, přeletí pašijový týden, a nastanou velkonoce. Pak tedy měli bychom se radovat dvojnásob. Dle hezounké pověry samo slunko si o velkonoční Boží hod ráno na nebi vesele poskočí, a lidé zde dole na zemi dělají dle dávných svých zvyků také leccos. Jako zejtra v neděli Laetare vynášejí „smrt už ze vsi“, jako o Zelený čtvrtek kluci „honí Jidáše“, jako v noci z Velkého pátku na Bílou sobotu běhají hospodyně v košilích po zahradách a „ovazují stromy“, takž o Boží hod — ale přečtěte si o tom nějaký Δ -fejton z minulého některého roku, vždyť máte zajisté těch sedmadvacet ročníků Národních listů, pěkně vázaných, stát každý na psacím stolku! Všechny ty zábavy a obyčeje a zvyky jsou ale už tak stary, tak rok co rok stejny, tak — —

Přemýšlel jsem tedy o něčem novém. Jsem už takový, že se dřu vždycky na jiné. A tu mi ve dne v noci napadalo tak leda-cos — pěkné věci, hezké věci, ale — —! Chtěl jsem poradit, když ta zima tak pěkně dodržuje, abychom letos slavili místo velkonocí tedy zase vánoce — to by bylo nové! Ale poradil jsem se dříve sám ještě s kuchařkou svou a pak jsem mlčel. Nato jsem chtěl zase navrhnouti, abychom udělali si na ledě slavnost, abychom pekli a jedli „beránka“ uprostřed řeky, jako roku 1845. Ale roku 1845 přišla pak ukrutná povodeň, a kdyby přišla letos zase, po tom návrhu mém, mohl bych mít s lidmi třeba ještě hloupou mrzutost. A tu jsem si tedy vzpomněl na národy jiné — a na časy dávné — a začal jsem se probírat v listinách starých, ve knihách žlutých — —

Našel jsem zajímavé věci. Sama svatá Církev starala se druhdy o veselost věřících duší, o pookřání po tak dlouhém postě; z kazatelen zněly věci veselé, kazatel mluvil fejetony, a kostely se otřásaly smíchem — „risus paschalis“ nazýval se ten božíhodový smích.

Pak jsem našel někde v století 14., že si o velkonoce brali do kostela žida a tam mu „na zábavu všech“ vlepili políček. Roku 1312 — jak Adémar vypravuje — byl to Hugues Chapel-

lain d'Aymeric, vicomte Rochechouard, kterýž v Toulousu poctěn úkolem dát židovi políček ten slavný! A pan hrabě dal mu takový, že žid sklesl mrtev k zemi. — Není arci pochyby, že by cosi podobného přivábilo u nás pořád ještě diváky své — když ale by se dnešního dne i to prosté zabíjení židů vykládalo věru ihned za „antisemitismus!“ a když se dneska úřady už do všeho na světě pletou!

Ale přímo elektrizován jsem byl, když jsem četl, co Jan Belet vypravuje z věku 12.! Třetího dne velkonočního — tedy o náš pražský „Slamník“ — ve mnohých zemích ztloukla žena svého muže, načež čtvrtého dne velkonočního — tedy o naši „Fidlovačku“ — ztloukl muž zase ženu. „Z lásky.“ — „Aby se měli pak zase tím radši.“ — „Aby si to odbyli na celý rok.“ Není opět pražádná pochybnost, když jinde, že byl zvyk ten krásný tedy také u nás — my z ciziny beřeme krásné věci rychle a rádi —, ale později přišel zvyk asi zase v zapomenutí a dnes o něm není nikde ani už potuchy více.

No — „co tomu říká pán!?“ — Slamník připadne letos na den 3. dubna, Fidlovačka na den 4. dubna. Času je ještě dost. Nějaké veřejné shromáždění — třeba trochu debat — pak rezoluce — —

Při dobré vůli stačí i 24 hodin, aby si manželé jeden na druhého už dost řádně „osukovali ruce“. Zjara beztoho také každého tak trochu „svrbí kůže“. A když půst popelcem začíná, když nás tu kněz posypává popelem páleným, mohl by půst přece také zas popelcem končit a lidé „se posypávat popelem nepáleným“.

Námítky nejsou snad žádné, alespoň ne vážné. Či snad „svornost manželská“? „Není hospůdky, by nebylo pŭtky“! — „Není toho kostelíčka, aby nebylo kázáníčka“! A zvláště ten náš dobrý lid český má pro všeliké druhy „domácích pŭtek“ talent tak zázračný! — Či snad „galantnost“, vůbec ohledy k ženským? „Ženu miluj jak svou dušku a třes jako hrušku!“ A vždyť je veškerým ohledům učiněno přece už věru dosti tím, že ženě dána časově přednost! Aby byla na seprání muže při plné ještě síle, a mohla tedy z výkonu svého mít upřímnou radost. Aby naznačila tak asi muži, mnoho-li ona si zase pře-

je. — Je-li ale někdo jemnocitným snad až přespříliš, vždyť to celé ani nemusí nazývat „výpraskem“, „pračkou“ a podobným výrazem plným! Čeština je tak bohata! „Dala jsem mu na kabát,“ řekne jemnocitná žínka. „Spravil jsem jí faldy,“ řekne muž.

Jen s chutí — jen s chutí! Dopoledne dne 3. dubna nařeže žena muži, a odpoledne si ho pak dovede na Slamník; dopoledne dne 4. dubna nařeže zase muž ženě, a odpoledne si ji dovede na Fidlovačku. To bude podívaná! Ty rozdrápané tváře — zateklé oči — naběhlé nosy — to kulhání — ten kašlot — —

A ten zcela nový druh zábav po ulicích a všude!

„Už jste se prali?“ — „Ještě ne! Zrovna ale běžím domů — žena už čeká!“ —

„Dnes mám větší oběd na starosti, přijdou mi hosté: pozvala jsem si svoje dvě svobodné sestry, aby viděly, jak se to pere!“ —

„A milostpaní zdráva?“ — „Leží doma, přerazil jsem jí ruku.“ —

„Podívej se na toho A.! Snad není zase opilý? Má klobouk až v týle!“ — „Copak nevidíš, že mu žena natloukla do čela bouli?“ —

„Pan B. — ten protivný B., co má tak krásnou ženu! Já být tou jeho ženou, zbiju ho, že nepovstane půl roku. Pánbůhví co to je, ale ze všech pánů manželů, kteří mají hezké ženy, nemohu cítit ani jediného!“ — — — — —

No, já jsem tedy pronesl svoji prosbu, učinil návrh. A skromně teď poodstupuju stranou. Budu se dívat jen tak zpovzdálí — já z toho všeho pro svou osobu nežádám si praničeho!

Kdyby ale ve zmíněném shromáždění veřejném přece vystoupil někdo a řekl: „Budme vděčni! Navrhuju, aby některý z nás manželů panu Δ pro dny 3. a 4. dubna půjčil svoji ženu,“ — tu bych pak věru prosil, abych si sám směl tedy vybrat.

Ano, ano — *vás* bych si vybral, milostivá paní!

△ *V Praze 17. března*

Tak tedy — jak jsem již řekl, bratři básníci! Dne 20. března o 4. hod. 45 minutách ráno vystrčím ze svého okna ruku, zamávám kapesním šátkem: jedna — dvě — tři! a spustíme jarní písňe po celé čáře. Jenom prosím všichni najednou, všichni jedním rázem, ať není z toho škandál! Ať to nevypadá jako u pražských ostrostřelců, když mají ráno při mši „dát salvu“: pan major Söllner zakomanduje „Feuer!“ a poprask „salvy“ trvá pak až do odpoledního požehnání.

Arci — za mnoho ty písňe naše asi nebudou ještě stát! Trochu vody se do naší poezie při tomhle počasí asi dostane. Také je možno, že jedna nebo dvě „stopy“ uvíznou skoro při každé sloce někde někomu v blátě. A rytmus že bude vypadat, jako když se žvachtáme po šamotové dlažbě a nohy jedou na všechny strany. Ale my nesmíme chtít podávat vždycky jen „to nejlepší“ — obecnstvo se tím jenom kazí.

Ostatně — vždyť ta nepohoda nepotrvá přece věčně! Sluníčko vyjde a ohřeje nám ztuhlé ty prsty, abychom mohli hbitě zase skandovat, a ohřeje nám hrdla, abychom mohli jasně zase zpívat, a bude nám básníkům veselo zrovna až k závidění. A sice to sluníčko vyjde teď už brzy, zároveň hned s jarem. To je ale takhle! Obyčejem již dosti dávným totiž je, že zrovna přede dnem 20. března „odbyvá se“ 19. březen. A tohoto dne že užívá část lidstva nazvaná „Josef“ k tomu, aby slavila svůj „svátek“. Nedá se upřít, že to zmíněná část lidstva činí skutečně s jakýmsi právem. Z těch osmi svatých Josefů,* jež náš kalendář zná, připadá paměť nejpřednějšího, „posledního patriarchy“, „pěstouna Ježíškova“, zrovna totiž na

* Upozorňuju takzvané „Josefinky“, že ony nemají na 19. březen práva! Ba že nějaká „zvaná Josefína“ vůbec ani není! Radil bych jim tedy, aby se daly překřtít.

19. března. A „Josefové“ slaví tedy jeho a ještě více sebe, a zpívají a tančí a jsou veseli vůbec. Aby pak letos byli tím veselější, uspořádal jim spolek nazvaný Hlahol zcela zvláštní výlet, a sice na Žofín.

Na tom by ovšem na všem nebylo nic důležitého, kdyby v tom nebyl háček. Mezi Hlaholem a „povětrností“ panuje totiž odedávna nepřátelství kruté, vzájemné pronásledování se zrovna až na nůž. Sotvaže Hlahol pořádá někam výlet, už je tu „povětrnost“ a zkazí mu radost. Sotva zase je někde „povětrnost“, už je tam Hlahol a tropí si z ní posměch. A teď se Hlahol domnívá, že na „povětrnost“ vyzrál už docela. Chceť si vystavit zvláštní svůj dům, se skutečnou, opravdovskou střechou. A tenhle „josefovský výlet“ uspořádal na Žofín, do sálu, nad nímž je také střecha. A v pocitu té své bezpečnosti Hlahol se „povětrnosti“ vyzývavě směje, namaloval na své programy velké paraple, napsal na ně „Liják snese se zajisté dne 19. března 1888 nad Prahou“ a ještě jiné škádlivé, řekl bych nepěkné věci.

Není zapotřebí ani zrovna prorockého ducha, aby člověk dnes už věděl, cože se tedy stane. „Povětrnost“ o výletu se dozví a přiletí na Žofín. Ale Hlahol bude pod střechou, za sklem a za zdí, bude si vesele zpívat a obecenstvo bude mu volat „brávo!“ Člověk pochopí, že tím „povětrnost“ dostane se do ukrutného vzteku. Začne hučet, že stromy kolem budou se ohýbat až k zemi, — „jarní orkán“! Začne blýskat a hřmít — „první letošní bouřka“! Začne chrlit vodu — dešť — liják — povodeň! Voda vezme třeba celý Žofín, vezme jej i s Hlaholem a obecenstvem, ale tím se nepohoda tedy vyčistí, nebe vyhřmí — a ráno bude už po všech šedivých mracích, slunko bude hřát a zářit, a „my ostatní“ budeme mít nejkrásnější časy — *jaro!*

Jen abychom ho tedy pěkně užili, toho jara!* A pak také

* Vypozoroval jsem z některých básnických našich sbírek vyšlých loni či předloním, že básníci čeští užívají slova „podletí“ místo slova „podzim“. Ne, pánové, „podletí“ je *jaro* — zrovna tak jako „podvečer“ je čas před večerem, „podzim“ čas před zimou atd. — Ale podotýkám to jenom mimochodem — jáť přece vím, že nemůžeme od českých básníků ke všemu také ještě žádat, aby uměli česky.

toho léta a té podzimi atd.! Když ale nevíme, cože všechno letos se ještě stane! Snad je to konečně i dobře, že nevíme —: „Nestůjme o to, abychom zvěděli, co vše nám budoucnost dá a nedá, — lidský život by ani nestál za to, abychom jej žili, kdybychom jej již napřed dopodrobna znali!“ Příliš růžovy ty letošní výhlídky ale zrovna nejsou. Teď už docela najisto se tvrdí, že prý „nám hrozí mír“ — pro pořádného novináře zpráva zrovna až děsná!

Ale já tomu nevěřím. Já se nevzdávám nadějí v hezounkou, světovou vojnu. A já svou posilňující naději čerpám z pramene nejspolehlivějšího: z dějin! Jestliť známo, že dějiny dělají lidé, že proto dějiny ty mívají do sebe velmi často něco, abych tak řekl, „lidského“, že napodobují různé lidské věci atd. Tak například převzaly od nás dějiny i návyk „jubilejní“. Ale mají v tom zvláštní svoje gusto a pořádají si jubilea ne sto- a ne padesátiletá, nýbrž sedmdesátipětiletá, jak dokazuje už Jean Paul. A jaká máme tedy letos jubilea sedmdesátipětiletá?

Roku 1813, dne 21. ledna, podal Scharenhorst v pruském sněmě svůj návrh na všeobecnou brannou povinnost.

A roku 1813, dne 20. února, vjeli kozáci poprvé do Berlína.

Je tedy zajisté snadno možno, že budou zrovna letos chtít Prušáci co nejvelkolepější vojnu oslavit Scharenhorsta a jeho návrh! Nebo že budou kozáci chtít podívat se jednou zase na Berlín!

Hlavní mojí nadějí jsou ovšem Němci. Oni nedají pokoje. Oni se cítí. „Němci mimo boha nebojí se nikoho,“ řekl Bismarck. — „I kdyby celé naše miliónové voje vyšly z Německa, zůstane v zemi přece ještě celá armáda velká,“ řekl Moltke, čímž myslil tu armádu „lantveráckou“, „lantšturmáckou“ nebo jak ji tam jmenují. Němci nebojí se tedy nikoho a neustoupí také před nikým. A kdyby byli biti, oni jdou kupředu přece zase znovu. Činili tak už za časů nejstarších. Teprve tyhlety dny četl jsem v Národních listech zase větu: „Staré Němkyně provázely své muže do boje, a když prchali, tu znovu je hnaly v boj.“ — To si myslím, že když se Němci obrátili a viděli před sebou „staré Němkyně“, šli zase raději poznovu na nepřítele! Já bych před starou Němkyní také utek!

No ale — nebudeme-li mít štěstí, a bude-li přece tedy mír — co dělat!? Pracujme pak tedy na „díle míru“. Učme se. Pišme knihy. Zakládejme školy. Zřizujme si akademie —

Poslouchejte, tahleta naše „odborná škola pro číšníky“ — doufám, že bude se nazývat „akademie pro číšníky“ — ta mi dělá radost! To je předmětů, a všechny tak pěkný!

Bude se tam vyučovati:

„Řeči české, německé, ruské, francouzské a anglické“ — rozuměj *mlčení* v řeči české, německé, ruské, francouzské a anglické, což je u číšníka ještě mnohem hezčí nežli všechny řeči.

„Znalosti běžných peněz a mincí cizích států“ — aby, dá-li sklepníkovi někdo diskrecí sovereign, imperiál nebo napoleon-dor, neobracel jej hodinu v ruce.

„Výkladu řádu policejního“ — rozuměj co nejsvobodomyšlnějším výkladu řádu policejního.

„Výkladům z lučby kuchynské, pivní a vinní“ — čili jak ze staré skopové pečeně dělá se „zcela čerstvá“ s omáčkou smetanovou, z uherského vína burgundské atd.

„Manipulaci s pivem, vínem atd.“ — čili dělání pěny, vyměřování port atd.

„Skládání ubrousků“ — čili obracení jich špinavou stranou dovnitř.

Atd.!

Ale ještě v tom programu scházejí přece jen někteří předmětové velice důležití!

Například *psychologie*. Aby číšník ihned uhod, mnoho-li asi má který host ve své kapse. Aby uměl budit jeho chutě, jeho chtíče. Atd.

A pak vyhazování hostů — hlavně *vyhazování hostů!* Člověk by ani neřek, jak to může být důležito! A kdo neviděl, jaktěživ by se nedomyslíl, jakéhože stupně dokonalosti lze v tom dosáhnouti!

Bývali jsme kdysi u Knoblocha mladšího denními hosty. V té době byl tam sklepníkem „Franc“ — muž mladý, dlouhý, suchý. A tu se kdysi stalo, že mezi námi hosty objevil se člověk kýs neomalený, nepříjemný, přímo protivný, člověk zkrát-

ka ku vyhození „jakoby utvořený“. I přitiskl tedy „Franc“ zmíněnému člověku dlaně na obě uši a donesl ho takto za uši až ke dveřím a vyhodil ven.

To bylo ukrutně krásné! Všichni jsme se obdivovali. Všichni jsme volali: „Brávo, Franc, brávo!“

Franc měl arci velikou radost. Jenže ho naše pochvala drobátko zmátla. Stal se ctižádostivým. A vyhazoval nás hosty napotom častěji.

NÁRODNÍ LISTY 18. března 1888

△ V Praze dne 15. září

Nemohu již déle odkládat, musím již zase ke svému stolku — —

Člověk je vlastně pořád stejný! Mlád, stár, pořád má návyky tytéž. Vidím to na sobě zase teď jasně. Když jsem byl mlád — abych si tím čtenáři už postěžoval —, bývalo mi náramně často „ubližováno“, téměř den co den. Sotvaže jsem někde něco vyved a ono se to na mne prozradilo, už tu byl otec a — a „ublížil“ mně. Kdysi se tedy přihodilo, že jsem u nás v průjezdu hrál špačka, špaček že rozbil lampičku s olejem, visící před obrazem Panny Marie, a otec že nato vyšel a už mně „ublížil“. Tentokráte mne to ale rozhořčilo. Mohu já za špačka? Za hloupé dřevo? A já se postavil tedy na jednu nohu, ke kamnům, vstrčil jsem palec levé ruky do huby a trucoval jsem. Když řekla maminka: „Pojď jíst!“, já nešel. Beztoho — bramborová polívka a v ní krupky! Ale po polívce přišly — *knedlíky švestkové*. O těch jsem dříve nebyl zvěděl. A táhlo mne to tedy silněj a silněji — a já se pošupoval blíž a blíž — až — —

A zrovna nyní máme zase dobu knedlíků švestkových! Zrovna teď dozrály švestky a semlet „první ječmen“, a není teď na venkově ani v Praze domácnosti jediné, aby se v ní nevařil „z nového“ knedlík, a není po českých krajích člověka, aby neměl teď „švestku v hubě“, čili aby nešišlal. Ale šišlá rozkoší, samou jen rozkoší — jen se podívejte na něj, jakže se mu oči svítí! Venkov i Praha nesou se stejnou touhou, rovným chtěním. Na všech stranách se to koulí a bublá a leskne a voní — bylo mi letos sice ublíženo tuze — mohl bych s palcem v ústech pořád ještě trucovat u svých kamen — ale když — —

Švestkový knedlík miluju. Je to můj jídelní ideál. Ne snad že bych kvůli němu, nevděčník, pohrdal některým knedlíkem

jiným — ó ne, to nikdy! Ctím nepřejedlý knedlík obyčejný, nechť už je v cibulkové omáčce, nebo v maštěném zelí. Uznávám příjemně škrablavý knedlík špekový. Obdivuju se vypracovanému, a přece lehkému bramborovému s moukou. Vítám lahodný tvarohový. Pohlížím s pocitem spokojenosti na sytý knedlík krupicový. Dostávám se do příjemné, smyslné nálady voňavým knedlíkem jaterním. Poddávám se ihned volně rozmaru nejbujnějšímu, jakmile před mýma očima objeví se knedlík humorista, jarně veselý, komicky umouněný knedlík třešňový. Ale když přijde na stůl knedlík švestkový — —

Víte, já lituju, že nejsem králem! Ne snad že bych dovedl pak na posedění pojíst ještě jednou tolik švestkových knedlíků jako nyní — to není vůbec ani možno —, ale že bych švestkovému knedlíku prokázal konečně svou úctu, svou lásku způsobem přímo zářivým. Jako ji zamilovanému svému jídlu prokázal onen král anglický, o kterém vypravuje Ludvík Storch. Král ten náramně rád dobře jedl. Nejlepším přítelem na světě byl mu kuchař. Nejmilejším jídlom pak byla mu pečená hovězí od ledviny, takzvaná pečeně svíčková — řekněme „beefsteak“. Kdysi kuchař upekł tedy takovéto bedro hovězí, zcela neobyčejně chutné, zázračně šťavnaté. Král okusil, začal si nadšeně pomlaskávat, oči se mu leskly a nejvyšší jeho ruce ráčily se rozklouzávati a rozklouzávati po vznešeném břiše, až do hotového tance. I povstal, měl ohnivou řeč a tasil pak královský meč svůj a pravil: „Ode dneška bude se tobě, pečený kuse hovězí, vzdávati pocta rytířská — pasuju tě tímto na rytíře, jmenuju tě šlechticem mezi jídly!“ A od té doby říkají v zemi anglické vskutku celým těm pečeným bedrům z velkého vola, jakáž o slavnostech přicházejí na tabuli královskou, nejinač než „Sir Beef“ a hovězímú od ledviny „Sir Loin of Beef“ a vzdávají beefsteakům poctu barónskou.

Vidíte, takového něco bych já teď učinil! Jmeno toho krále se arci bohužel nezachovalo. Nejmenujeť ho ani zmíněný Ludvík Storch, ač mu věnuje celou báseň. Ale chtěl bych také tedy tak zaniknout, tak být zapomenut, jen kdyby se mi poštěstilo švestkovému knedlíku zjednati v národě českém trvalou, co nejvyšší úctu. Jenže — přemýšlel jsem o tom — byla

by to s tím šlechtictvím u nás věc náramně těžká! Divně by to znělo. Vyřkněte si jeden šlechtický titul po druhém, myslete si k tomu pokaždé ty naše výtečné švestkové knedlíky — všechno to zní tak prázdně, tak nuceně, tak nečesky, tak cize. Knížata — hrabata — baróni — rytíři — ani při jediném tom jmenu si jazyk český neposkočí — je tu jasně zase vidět, že jsme národ bez šlechty, že nemáme pro ni ale pražádného šmaku! Musil bych při tom pasování pronést se věru tedy asi: „Vy knedlíkové švestkoví — vy jste povznešeni nade všechna jídla! Chci, abyste byli povždy za to také ctěni a váženi. Nemáme posud žádné své šlechty národní, jmenuju tedy vás, ó knedlíkové milí, jedinou a pravou šlechtou českou, vás, kteří...“ — jenže až začnou jednou po Evropě šlechtu vyhazovat — a oni začnou —, my bychom pak tedy musili vyhodit také svůj knedlík švestkový, to nejlepší, co máme — —

Bohužel že slovo „knedlík“ nezní nějak pěkně. Kdyby se mi tedy poštěstilo aspoň vyměnit je za slovo jiné. Vymyslit si nějaké zvučnější, lahodnější, hezčí! Napadlo mne už ledacos. Napadly mne místo „švestkových knedlíků“ — „žbluňky“; čtenář pochopí, proč „žbluňky“. Napadly „sklouzky“; čtenář pochopí zase. Napadly „slečinky“; no — to by nebylo zrovna tak tento! Napadly „panenky“ —

Já nevím, proč mne vždycky a při všem napadají ihned panenky! Ale myslím, tentokráte že mne napadly dobře.

Panenky!

Vskutku myslím, že švestkový knedlík je co do svého rodu ženská. Že náleží k slabému, ale krásnému pohlaví. Ty jeho měkké, oblé formy! Ta pikantnost! Ta okolnost, že teprv pak je člověku zcela dobrý, když mu dá člověk trošičku cukru! Ten starostlivě, samolibě upravený zevnějšek! Ty tváříčky, červenající se vnitřním zdravím, tváříčky „krev a mléko“, zvláště ovšem na venkově, kde jej mlékem polévají místo omastkem! A ten čistě ženský rozmar! Přisedni, vezmi do ruky vidličku a nůž, přiblíž se a — najednou ti knedlíček stříknul na nos! Zrovna, ale zrovna tak, jako když stojí Bětuška u necek, člověk jí nedá pokoje a ona na něho chrstne vodu!

A nevchází švestkový knedlík člověku, zrovna jako ženská,

lichotivě „dovnitř“? Neusmívá se člověk mimovolně, jakmile na něj pohlédne, zrovna jako na ženskou? A není vám, řekněte upřímně, když vidíte plnou mísu knedlíků švestkových, zrovna jako když se díváte na celý dívčí penzionát, nebo jako když se vyhrnou dcerunky z vyšší dívčí školy? Neučinilo i zde dobrotivé nebe, abyste si mohli vybrat podle svého gusta: blondýnky, příhnedky, brunetky — s bílým syrečkem, kaštanovým perníkem, domodra černým mákem?

Neděje se vám s vaší náklonností k švestkovému knedlíku zrovna jako s náklonností k dívce? „Láska jako slza rodí se v očích a padá k srdci,“ říká se v přísloví, a stejně dobře by se věru mohlo říkati „Láska jako slza a jako touha po švestkovém knedlíku rodí se v očích a padá“ — tedy k srdci nebo tak tam někam! A což to druhé naše přísloví: „Láska má tři jazyky“ — he? Nechtěli byste mít tři jazyky u takové mísy?

Ba i ty vady obapolné, čistě ženské, v tělesném ústrojí, v přírodě samé již založené! Švestkový knedlík například je z ječné mouky. Ženská sice není z ječné mouky, ale kdož by sobě nevzpomněl ihned na ženskou, když slyší: „Ječmen hospodáře devětkrát zarmoutí,“ nežli jej hospodář dostane jako zcela do své moci! Nebo když čte zase přísloví: „Tobě, ječmeni, dlouhé jsou vousy a krátký rozum!“

Co je to ale všechno platno, když dobré vlastnosti převyšují ty vlastnosti nepříjemnější ihned o několik pater! Ta měkkost a hladkost, a přece zase přitom příjemná těsta odpíravost — ta vábná líc — ta lahoda — ta vůně —

Píšu a sbíhá se mi v ústech —

„Náno!“

„Rrráče?“

„Zdalipak byste uhodla, co budeme dnes ještě vařit! —?“

„To není žádné umění! Švestkové knedlíky!“

„Holka, vy jste moudra! Tady jsou dva šestáky. Za šest mouku, za šest máslo, za tři vejce, za tři švestky — máme teď už deset za krejcar — za dva syreček — to bude knedlíků tedy třicet. Ale počkejte — tady je ještě šesták — víte, co naši otcové říkali?“

„Kdopak by to mohl vědět!“

„Říkali: ‚Z příjedku hlava nebolí!‘ Náno, prosím vás, važte si moudrosti otců — ale teď už leťte!“

NÁRODNÍ LISTY 16. září 1888

△ *V Praze dne 29. září*

Kdežto jsem ve fejetonu „Nemohu-jíž-déle-odkládat“* mohl dáti výraz nadšení svému pro švestkový knedlík a ve fejetonu „Domnívám-se“ směl vysloviti radostný obdiv dámského sběratelského sportu, musím bohužel již ve fejetonu „Kdežto-jsem“, ve fejetonu dnešním, natáhnouti struny jiné, nespokojené, ba smutné. Kdopak by se mohl také usmívat a veselit! *Praha pojednou zmladla!* Člověk by zkoprněl! Člověk by se roztrás! Copak má jenom člověk našinec pořád stárnout a stárnout? A Praha si omladne po *každých* prázdninách? A země i nebe, strom i keř o *každém* jaru? Kdykoli nadejde tahleta doba podzimní, nebo třeba tedy ta doba jarní, zatnu pěst — —

Ani na procházku si nemůže vyjít teď člověk! Všude se to směje, řehtá — strká, štouchá — červená, kudrnatí — po nohou člověku šlape, do boků vráží — je to čistá banda! Sedím tedy raději doma. Bydlím naštěstí v jedné z „nejtišších“ ulic pražských. Každý mi závidí, že je tak „ticha“. Vyjma trh masný, trh bramborový, trh vaječný, trh pecnářský, trh zelenářský, několik škol obecních a měšťanských, nějaké gymnasium, nějaké lyceum dívčí, nějaká vojenská kasárna, několik ústavů hudebních, několik místností spolkových, několik restaurac, nějakou tramvaj atd. atd. není v té ulici mé skutečně téměř praničeho, co by dělalo jen trochu větší rámus. Ty školy — arci tedy ty školy! Člověk sedí, zahloubán v práci, ponořen v myšlenkách — vtom to projede uši, že tělo až k patám zbrní! Lomoz, jako když ledové kry se na jezu lámou;

* Budu ode dneška fejetony své, při dovolávání se jich, označovat tímto praktickým způsobem, po příkladu známém. Čtenář si to račiž pamatovat, říkám to jednou provždy.

ryk, jako když tisíce divochů se vrhá na nepřítele: je hodina jedenáctá, naděje vlasti vychází z chrámů moudrosti. Chumáč té naděje zastavil se mi zrovna pod oknem. Směje se, pere se, užívá kolemjdoucího tlustého pána, aby si zahrál na „babu“ jakoby kolem pilíře — pán se ohání holí — vtom kluci si poskočili, vykřikli — a už se to žene ulicí jako mrak prachu za větrné bouře a člověk vidí nad zemí jen podešvy a paty — podešvy a paty. Ani o mák nejsou ti kluci lepší, nežli my jsme byli! Darebáci!

Holky jsou ještě horší, to se rozumí. Dívávám se na ně, když jdou ze školy, v dlouhých, strkajících se řadách, s hlavami k zemi, sem tam přes ulici, z chodníku na chodník. Nebo když jdou jednotlivě do školy, zastavují se v myšlenkách, nevědí pojednou, kde jsou a kam jdou. Dívám se tedy na ně a přemýšlím o nich. Nic, pranic není na takovém capartu malém! „Vzorek bez ceny“ bych napsal na něj. Čertví kdeže to ty holky naberou, když vyrostly, že najednou vypadají pak jako — —

Otázka zajímavá. Ovšem. — „Ničím se nestane člověk tak lehko jako tím, zač ho lidé beztoho mají!“ Řekni někomu: „Vy jste ale bledý!“ a už bude cítit, že mu není „nějak dobře“. Řekni: „Vy máte nápady!“ a už začne dělat vtipy. A zrovna tak u ženských. Pořád se jim říká: „Pohlaví krásné — pohlaví krásné!“ — já být ženskou, já bych byl, myslím, tedy zrovna ukrutně krásný. — —

Ale proto přece: otázka zajímavá! Vyhání člověka z domu zase na ulici. Jen tedy kvůli studiím! Ještě konečně zaplat pánbůh, že je studijních pomůcek zrovna teď na výběr tak hojně! Přišly ze všech končin české vlasti, jsou jich plné chodníky, stojí před každým krámem. Mají klobouky dle módy před dvanácti lety, šaty na nich visí — já neřeknu, jak na nich visí. A obsah těch šatů? Nepřekvapme se ale v úsudku — až přijde na ně pražská sochařka krejčová — dá jim pěknou řízu — užije sem tam trochu plastické vaty — —

Nepřekvapme se pravím. Člověku studujícímu děje se jako hvězdářům. Teprve když hvězdář přihlídně hodně bystře, cvičenýma očima, zdokonalenými okuláry, počíná se mu roz-

lušťovat hvězdný chaos, a kde dříve viděl jen tuctové nebeské zboží, kde mu byla „hvězda jako hvězda“, vidí pojednou hvězdy zajímavé leskem, zajímavé barvou, hvězdy „první velikosti“, vlasatice, planety, slunce — ano i slunce! Vlasatic například zrovna teď našli za noc asi půl tuctu. A v koutečku mezi Jupiterem a Marsem našli nových planet pojednou zrovna jako máku. A právě tak najde také člověk studující, vycvičený v koutečku mezi Ovocnou ulicí a Prašnou branou, kde dříve viděl jenom vířivý chaos ženský, „holku jako holku“, najde tedy tam pojednou krásných, ba překrásných děvčat — —

Ovšem, studium obtížné. Téměř zoufalé, protože nekonečné. Ano, kdyby se ženské „opakovaly“! Kdyby v každé generaci bylo tolik a tolik, tak a tak krásných ženských! Aby člověk, dokud je mlád a má dost chuti a síly k studiím, všechny druhy a odrůdy tedy prozkoumal a prostudoval, a když povyroste zase pak generace nová a někdo mu přijde a poukáže a řekne tento, aby člověk mohl jenom nedbale hodit hlavou a lhostejně říci: „Ech — vždyť já tohleto znám! To jsem mohl milovat už roku ...“ a jak už se mluví. Ale ona je každá generace jiná, zcela zase svoje — člověk dosti dlouho ani neví, zdali má říci: hezčí či ošklivější — —

Jedinou náhradu za obtíž tu máme, že studium vzdor své nekonečnosti je napořád přece jen dosti zajímavé. Ani už nevím, který to vpravdě veliký mudrc kdysi řekl: „A kdyby byl člověk stár jako Metuzalém, přece vždy broskev zalahodí jeho jazyku, růže jeho čichu a hezké děvče jeho zraku.“ Zdá se mi, že to byl Neruda, ten mudrc.

Člověk chodí tedy po ulici a studuje. Dívá se, a přitom si něco myslí. Myšlenky ale mění se nejen dle dojmů, nýbrž i dle rozmaru. Někdy je člověk vybíravý a náchylný ku kritice. „Téhleté kdyby se nosíček stáhl trochu dolů!“ — „Ta kdyby neměla tak zelené oči!“ — „Trochu ňák stlačená! Kdyby se jí přidaly od boků k ramenům alespoň čtyry coule!“ — „Je teď těch hezkých nějak málo! A přece by mohly být, mohly! Dnes už umíme ‚korigovat‘ všechno: nosy, uši, lopatky, krky — —“

Jindy zas je tak nějak s celým světem spokojený. Tu jdou myšlenky arci směrem jiným, praktickým. Obrazotvornost si hraje. Člověk si vzpomene na časopisecké zprávy z Ameriky, že tam dámy jezdějí teď na bicyklech v mužských trochu šatech, a trochu že se proto ještě ostýchají a jezdějí tedy jen časně zrána, na odlehlejších místech — — „Jakpak by se tahleta asi držela na těch kolech?“ — „Což té by to slušelo myslím!“ — „Ach, slečna A., ten divoch! Ta by každou chvíli někoho přejela a měla mrzutost! — Mrzutost? Je po čertech hezká — já bych se myslím nechal od ní přejet — to se rozumí: jen tak trochu, aby to nebolelo — a ona má taky peníze — —!“ — „Hehe, slečna F.! Snad by si pak přece ‚uhnala‘ nějakého muže — —“

A dále si vzpomene, že tam, v Americe, počínají teď dámy šatit se už v kalhoty, i když nejsou na bicyklech. „Hm — nic nového vlastně! Starý anglický bloomerismus! Takové věci vynořují se vždycky zas znovu, jako ‚věčný mír‘, jako ‚řídívý baloun‘, až se konečně přece jednou uskuteční!“ — „Budou dámy nosit ke kalhotům ale opasky anebo kšandy? — Tamhleten soudek, paní B., by musel mít kšandy —!“ — „A jaképak budou mít asi tento — vesty?“ —

A pak si vzpomene na nejnovější výstavu ženských krasotinek, tentokrát ve Spa. „Kdypak bude asi v Praze? To by byl národní ruch! Napřed takhle výstavy po všech krajinských městech, v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Dvě za nejkrásnější uznané pak nám sem odevšad poslat! Ale odbýt to jediným rokem — ne se s tím tahat deset let — takového něco ženská krása nevydrží! A rozumné prémie! První cena: ženich mladý, hezký, bohatý, hodný, a ještě věno 40 000 zl. Druhá cena: ženich *nebo* věno — —“

Ech — když to všechno by člověka přivádělo přece zas jen ku vzteku zpátky! Nad tím, že je toho mladého světa kolem člověka tolik a tolik! Že společnost se omlazuje, kdežto jednotlivec — —!

Slyším útěchu jednu — ale malou — pouhou útěšinku. Teď prý se bude rodit náramně málo dětí, totiž v zimě, tak kolem Nového roku. Čápi prý nebudou s obvyklou pílí ko-

nati svoji povinnost. Protože prý měli letos na jaře málo příhodných žab. To je ovšem pravda — ani to jaro nestálo letos za nic — nu tedy alespoň útěcha jedna — zaplat' pánbůh!

NÁRODNÍ LISTY 30. září 1888

△ *V Praze dne 6. října*

Tedy jste už zase tady, ze všech světa konců! Ani se vás neptám, kdeže jste letos byli. Vždyť to víme všichni! V teorii je ovšem „družná Morava“ a „důležité Slezsko“ a „malebné Slovensko“ a „bratrská Polska“ a „sesterská Krajina“; ale když dojde pak k tomu, napadne 90⁰/₀ českých cestovatelů přece jen zase Norimberk a Mnichov a některá jezírka ve Švýcařích a 9¹/₂⁰/₀ snad nějaké cizí kraje další, a teprve as tak půl procentíčko — inu —

*Slovanská je všechna teorie,
německý však strom je života —*

zaplakal by si člověk volně nevolně podle Goethe! Ale o tom jsem nechtěl mluvit, já chtěl jenom říci, že vypadáte všichni zase jako buci! Kulaté, vypasené tváře, veselé, odpočalé oči — ba i ten kabát je skoro ještě zánovní, ledaže má z vaku nějaký nenapravitelný záhyb a košile ledaže má trochu žlutší barvu, od špatného praní, a boty — —

Hrome, to my vypadali jinak, když jsme se vracívali z letního cestování! Samý hadr — radost se podívat! Kabát jako fánge, košile pouhý obojek, boty hotový cedník. A tělo jako lucerna. „No ty zase vypadáš — propánaboha!“ bědovala po každé matka. — „I vždyť on se u maminky zase spraví!“ podotknul některý soused. A my nemohli vypravováním pak ani stačit a huba nám jela jako řehtačka. Co my viděli všechno za tu dobu! Celý kouřimský kraj — celý!, nebo zas celý berounský, nebo práchenský! Na rtech nám hrály samé národní písně, před očima nám tančily samé buclaté Ančičky a Barušky, a kapesní „deník“ byl plný okreslených hradů a zřícenin a plný překrásných zpěvů: „Kde domov můj? Tam kde Doubravka...“, „Kde domov můj? Tam kde Blánice...“, „Kde domov můj? Tam kde Lítavka...“ — —

Ech — víte — my jsme cestovali přece jen pěkněji, nežli se cestuje nyní! Nejsem chvalořečníkem minulých dob; je ale zcela přirozeno, že také ty doby minulé měly své zvláštní, své půvabné stránky, a pamětník jich že tedy o nich mluví.

My cestovali, abych tak řekl, „hloub“. Dojmy nemíjely tak rychle, a to je dobře, zvláště pro *mladou* duši. Kde se člověku líbilo, tam se pozdržel, natáh a díval. Obraz, ať kraje, ať lidí, měl času dost ponořit se až na dno duše; člověk mohl kraj i lidi si zamilovat, i *musil* milovat vlast a národ, když sám poznal, co je v nich krásy a dobra, — my cestovali tedy „češtěj“. Dnes přelítneš za šest hodin půlí Čech a naučíš se považovat zemi svou rodnou za nepatrnou. A dále: jak vstoupíš do vagónu, cítíš se už jaksi v cizině, a jakže se chová i dnes ještě Čech nečesky v cizině, žalno mluvit! — My cestovali ale také „poetičtěji“, což arci souviselo s tou výše podotknutou „hloubí“. Nepravím, že dřívější „vandry“ vyvolávaly přímo poetickou produktivnost a měly za následek ihned rojící se krásné básně — i sama poezie naše národní by mne kárala ze lži, mámeť písní vandrovnických po čertech málo, a nějaká ta naše

*A vy bratři kamarádi,
můj pinkl mně spakujte...*

svou krásou zrovna neoslní — ale poetický dojem tenkrát nescházal se alespoň tak rychle, duše poezie schopná mohla v dojmech zrát a dozrát, a to je důležité i pro toho, kdo *nepíše* sám pak básně!

My — ale načpak potřebuju mluvit tak vážně a důkladně — já zkrátka pravím ještě jednou: my cestovali *pěkněji*, a punktum. Kdepak například spíte dnes, vy cestovníci, he? V posteli. A zejtra? Zase v posteli. A pozejtří a za čtrnáct dní a pořád v posteli! Jediný rozdíl, že postel je dnes dražší a zejtra lacinější, že je dnes špinavější a zejtra čistší, že dnes je na ní pokrývka delší a zejtra kratší. Já ale spal jeden den na půdě v seně, a druhý na slámě ve světnici, a třetí na snopech ve stodole, a čtvrtý v peřinách u faráře, a pátý zase v seně na formanském voze — to se vám sbíhají sliny v ústech!

A jak já jsem například umíval zmoknout! O tom nemáte vy už ani pojmu! Zmoknete snad taky někdy, ano, ale pak odevřete svůj v hotelu pozůstalý, ke všemu ještě nepromokavý kufr a vyndáte si suché prádlo, a máte po radosti. Ale nám „v hotelu“ nepozůstalo nic, my nesli plátěný pinklíček s sebou na svých mladých zádech, a pinklíček promokl zároveň s námi a taky až „na kůži“, totiž až na tu *naši* kůži, a v něm promokly obě záložní košile, beztoho snad už špinavé, a když jsme konečně někam pod střechu vešli, stáli jsme tu, jako kdyby nás z vody vytáh, a ženské pobíhaly kolem nás a usmívaly se přívětivě — „Chudáček študent z Prahy — člověk by ho moh ždímat!“ A kliky cvakaly a dveře bouchaly, a hospodyně už tu nesla košili hospodářovu: „Vemte to honem na sebe, pane študent!“ A člověk se stydlivě postavil někam do kouta, a už byl v té košili hrubé a seděl za stolem, a ženské se smály a rozvěšovaly to promoklé prádlo a stavěly boty k peci — i bože, to byla krása!

Králem jsem byl na takovém feriálním vandru — králem! A mým královstvím byl celý šířý svět, i s vůkolím. Panoval jsem ale liberálně, to mohu říci. A ani o to jsem vždycky nestál, abych žezlo vlády držel v ruce pořád jen sám; často dost se stalo, že jsem si vybral kolegu, spolužáka, a panovali jsme pak po několik neděl spolu. Jen jednou, jedinkráte ale jsem si k tomu přibral kolegu Němce. Z Prahy až k Řičanům to ještě šlo s ním slušně, v černokosteckých lesích ale už jsme se prali, odtud až do Zásmuk šli jsme od sebe pořád alespoň na sto kroků, a pak jsme se spatřili už až zase v Praze, po prázdninách ve škole. Inu —

*„Doch ich kann mich leider nicht vertragen
mit die andern nationibus“ ...*

*(neumím se bohužel však snášet
s ostatními taky národy)*

učí stará německá vandrovnická.

Nejraději jsem ovšem přece jen kraloval sám. A šel jsem a šel, a když už mne pobolívaly královské mé nohy, ohlížel jsem

se, nejede-li někde vůz vypadající prázdně, a usedl jsem pak v škarpě a čekal.

„Svezte mne trochu, příteli! Dám vám na pivo.“ (V pozdějších dnech už jenom „na tabák“.)

Čeledín švihal bičem a prohlížel si mne. Po chvílce řekl: „Voni jsou študent z Prahy?“

„No jsem — tedy?“

„Tak si sem vlezou!“ A poposedl, upravil slámu nebo seno a seděli jsme vedle sebe. Já mluvil, on mlčel. Pak se mne začal ptát, budu-li panpáter, nebo pán od pera, nebo dochtor? A pak jsem musil vyprávět o Praze. A pak zase musel odpovídat on. Tenkrát ještě byl čeledín pánem, což o to! Podnikal s povozem delší cesty, hospodář mu musil důvěřovat, vážil si pořádného čeledína, a ten si mohl „svezením“ přivydělávat jak chtěl. Ale i kdyby byl býval hospodář přísnější — když se jednalo o „študenta z Prahy“ —!

„Študent z Prahy“ byl vítán všude a všude! Lid náš nepřeje vlastně cestovnímu, potulujícímu se člověku. Lid slovanský sám *není* kočovný. Jak už jsem řekl, českých vandrovnických písní je málo, slovanských přísloví a pořekadel k cestovníctví se vztahujících ještě míň; máme v tom nový důkaz, že Slovan je najisto starousedlý tam, kde sedí dnes. Také i zákonodárství naše staré dýše nenávisť proti všem potulným pěšcům — „Kejklíři, chodci, bubeníci, židé a jiní lidé neuziteční a lehkomyšní“ nesmívali s pořádnou ženskou ani promluvit! — ale študent z Prahy mohl vyvést třeba i rozpustilý kousek, a pořád byl „pan študent z Prahy“!

I když byl ještě malý, zcela maličký. Maminka mně svázala kdysi šaty a odevzdala mne i s uzlíkem hokynářce, a ta mne vzala s sebou na dvoudenní vandr do Slabec. A jindy mne zase odevzdali formanovi na Smíchově a ten mne třetího dne odevzdal v Plzni zase hokynářce a ta zase mne dodala — ať mne ale už dodala, kam chtěla, ať uvedla na nocleh opět, kam chtěla, všude a všude zacházeli se mnou zrovna jako s princem! Arci, té úcty zcela přece neměli jako k tomu formanovi! Tu bylo pozdravů a úsměvů všude od hospodských! Takový hospodský si formana „na štaci“ jinak vážil, nežli dnes si

váží štacívní pan šéf vlakového konduktéra! A úcta přechází pak také na pasažéry, to se rozumí!

Ach, taková cesta s formanem! Člověk mohl slézt a hodinku se projít a třeba si jít trochu i jahody sbírat. A zase, kdykoli chtěl, vylezl si na vůz a zakolíbal se v seně do dřímoty. To bylo jiné pohodlí, nežli je dneska ve vagóně! Ach — ty krásné staré časy! Ach, to krásné staré cestování!

Já neříkám, že moderní cestování nestojí snad pra-pra-zanic! Ono má také své výhody jisté. Rychlost. Poměrnou láci. Ještě snad jiné věci. Ale ta bývalá romantičnost — ta romantičnost! — Nezoufejme si ale! Snad je ta doba nynější jenom přechodní. Snad se vrátíme přece zase ku svým zvykům dávným. Jednotlivé známky naplňují už nyní duši mou věru radostí upřímnou. Nepodnikají někteří moudří jednotlivci už teď daleké, opravdové cesty například na bicyklech? Nebo na malých veslových lodkách? Není v tom snaha zase po cestovatelské samostatnosti? Návrat ku starým časům?

Myslím, ba téměř jsem přesvědčen, že skutečná „zlatá doba“ pro cestovatele vlastně teprve *přijde!* Že přijdou časy, kdy cestovatel bude užívat sice všech možných „pokroků“ lidských, ale také vyhovovat každé své osobní, lákavé choutce. Kdo bude chtít, ať si pak letí třeba po balónu! Kdo bude musit, ať se třeba dá naložit na vlak! Kdo bude chtít užít cesty doopravdy, vezme si zase pinkl nebo se smluví s formanem —

Ovšem, ten nynější náš zákon proti vagabundům — ten je snad trochu na překážku! Snad omezí volný pohyb, ostříhá bujnější choutky. Ale copak by naši zákonodárci nemohli jej spravit? — nemohli mít alespoň v něčem rozum?

To bude radost! Až povandrujou zase mladí i staří. Arci, rozdíl bude přece vždycky, podle stavu, podle věku. Nějaký pan rada pinklu asi neponese! Ten si koupí pěkný malý vozík, přepnutý plachetkou nízkou, zapřáhne pěkného psa, postaví se sám s popruhem přes prsa k „podsední“ straně voje, milostpaní radová chytne se vzadu rozpěráku, aby pomohla tlačit, — a hajdy kupředu — pes začne vesele štěkat, pan rada začne rozpustile vejskat — ech, to bude radost — to bude radost!

Navečer zajedou si pak do hospody. Paní radová zasedne si na lavici, pan rada vyjde si ještě do obce. A pak se vrátí a s pýchou — s jakou přinesl kdysi car Petr svůj vydělaný rubl — položí na stůl před svou milostivou hrstku drobných —:

„To jsem sežebrał. Teď vidíš, že bych tě uživil, i kdybych nebyl radou!“

NÁRODNÍ LISTY 7. října 1888

△ *V Praze dne 13. října*

Už si pomlaskávám! Sára Bernhardtova přijde do Prahy! Ne snad že bych se těšil na Frou-Frou nebo jinou jakoukoli úlohu její — z divadelního labužnictví už jsem bohužel vyrůst —, ale že snad se příležitosti té uchopí naše „Domácnost“, a můj jazyk se přece jednou tedy doví, jakáže je ta proslulá „potage Sarah Bernhardt“, „polévka Sáry Bernhardtovy“. Mimo tenké omletové nudličky v ní nepřipomíná polévka ta prý ale v praničem příslovní hubenost své slavné dramatické kmotry, je prý vydatna, plna propracovaných jednotlivostí, překvapujících nuancí, plna síly, polívka přímo unášející, při níž celá duše — —

Ale čtenář se kaboní! Vytýká mi, že už zase se plácám o jídle. Že prý jsem teprve před čtyrmi nedělemi nebo kdy psal o jídle, o švestkových knedlících, a to celý obširný článek atd. Vidí čtenář, to není od něho hezké: Psal jsem ten článek z mlsooty? Z pohnutek osobních? Nebo ze zcela všeobecného, křišťálově čistého, krásného citu pro spravedlnost? Ne, milý čtenáři, tvůj úšklebek moje mravní přesvědčení nezvrátí! Mluv ty si, co chceš, já zůstanu, jaký jsem, a byli-li nespravedliví otcové a praotcové naši, bujela-li nespravedlnost v národě českém po celé, dlouhé věky, konečně přece musil přijíti jednou muž, bystrý, jemnocitný, odhodlaný — ale já se nebudu chválit — knedlíku český, já tobě byl tím zápasem povinen — já poctivě vykonal svoji povinnost! Vždyť snad sobě národ nebyl ani toho vědom, jakýže po staletí provádí proti knedlíkům krutý nevděk, jakou nespravedlnost děsnou! „Kaše *matička* naše,“ šeptají lichotivě česká ústa. — „Chléb *tatíček*.“ — „Kolečko *grunt všeho*.“ — „*Krásný* toul střelami a oběd buchtami.“ O knedlíku ale *nikde* ani vzdechu. O knedlíku i ve velebeném Jungmannu celých osm rádek. O knedlíku švestkovém, koruně

knedlíků všech, docela tam ani muku. I vzkypěla ve mně tedy krev, já chytl — —

Jen kdyby nebyl čtenář tak protivný člověk a mne znovu teď neokřikoval! Abych prý tedy alespoň dnes zase „neknedlíkovatěl“! Že nejspíš asi nevím, o čem dnes psát, a že jsem jako „dobrá hospodyně“, kteráž neví-li co vařit, přinese ohřívání věci od včerejška — —

Achich, jak jsou jinde čtenáři vnímaví, jemní, milí! Jinde o jídle čítají zrovna nejradš! Jinde smí nadšenec o jídlech i verše psát a lidé je čtou a mohou se radostí zfantit. Jako teď u bratří Němců. Po všech časopisech jásot, ve všech společnostech radostný smích — vyrodilť se jim básník nový, velký, z kruhů, které nemají básnění vlastně ani zapotřebí, které mohou o „zlatě“, „rubínech“, „perlách“, „démantech“ a jiném poetickém krámě pojednávat příjemněji nežli veršem, — muž bohatý — milionář — sám pan barón Nathaniel Rothschild! Vídeň nad svým synem jásá, vídeňské časopisy ho vynášejí k nebi, za nimi letí a víří tisíce ostatních časopisů německých, celý německý národ, celý vzdělaný svět! A stačila na to jediná sloka, z jakéhos kupletu — neboť pan barón píše zlatým svým perem kuplety —, sloka ovšem čarovné krásy, básněná a přednešená onehdy na počest samého waleského prince. Já ji sem kladu tu sloku — přiznám se, že třesoucí se rukou —:

*Des Ortolans à la Princesse
et des pâtes à la Duchesse,
das wär' scho' recht;
doch Würsteln, Gollasch und a Beuscherl
und so vom Kruspelspitz das Fleischerl
is a net schlecht,
is a net schlecht!*

*(Ptáčkové pečení à la Princesse,
paštičky nadité à la Duchesse,
to ovšem špatné není;
biřtle však, kuláš, kyselá plíčky,
chruplavé masíčko z hovězí špičky*

*těž není k zahození,
těž není k zahození!)*

— Jak je vám při tom? Neslyšíte nad svou hlavou křídla gé-
nia šumět? Neztajil se vám dech?

A to napsal Rothschild Vídeňský, arcimilionář, ale jenom
takový, o kterém se přece ani nemluví, když se mluví „o nej-
bohatších lidech tohoto světa“! Máť Nathaniel všeho všudy
prý jen asi 40 miliónů jmění, čili asi dva milióny ročně na
probití — copak by napsal tedy teprve Rothschild Londýnský,
který má prý jmění 500 a ročních příjmů 24 miliónů, co Ame-
ričan Mackay, který má ročně 30, co Jay Gould, který má
34 milióny příjmů, — člověku jde hlava kolem! Tu je vidět,
že poezie ještě vrchole svého nedostoupla. Že „zlatá“ doba
její ještě nepřišla — —

Arci — je-li to s těmi milióny jenom také pravda! Není-li
to plácot — švindl! Není-li „milión“ vůbec švindl! Přiznám
se: já „miliónu“ nerozumím. Já nemám ani ponětí, jak se to
dělá. Přece jsem také tak hezký jako nějaký Bleichröder nebo
Königswarter, také tak starý jako nějaký Rothschild, a umím
peníze vyhazovat zrovna tak jako Esterházy nebo kterýkoli
jiný „Peněžhází“, ale o nějakém miliónu u mne — no, já se
nechci dělat zrovna chudším, nežli jsem, ale o miliónu — —

Zkrátka — nerozumím! Musím se jednou na to pana Seliga
zeptat!

A *jsou-li* tedy milionáři, jsou zdraví? Či mají nějakou „svoji“
nemoc? Dnešního dne je přece už známo, že každické zaměst-
nání ve světě přivolává si nějakou zcela zvláštní svou nemoc!
Kdo pracuje u psacího stolku, dostává „křeč písářskou“. Kdo
pracuje v polích, dostává „senařské astma“. Kdo se zabývá
stříbrem, dostává „nemoc stříbrovou“. Kdo s hadry, „had-
rovou“. Kdo s vanilkou, „vanilovou“. Jakoupak asi dostává
milionář? Taková „peněžitá“ nemoc to asi není, jakou trpívá
český student vždy od 20. do 31. a jejíž prazvláštní, vysoce za-
jímavé známky jsou: neobyčejná náklonnost k pesimismu při
všech rozmluvách, častější pronášení slov „zlatku“, „čtyři
šestáky“ atp. vždy „mezi čtyřma očima“, přímo překvapu-

jící kolegiálnost se sklepníky atd. Také asi ne nemoc jako u kasírů, jejíž naprosto neomylné známky jsou: častější docházení ku nádraží, řeči o „nemocné tetě“ a nutné návštěvě u ní, zimničně živý zájem o podrobnosti společenského života v Americe atp. Inu, musí to být u těch milionářů pra-„milionská“ nemoc!

Dej jim ale pánbůh zdraví! *Jsou-li*, myslím, že jich budeme brzy potřebovat. V obrovské spirále blíží se naše Země nebeským prostorem Slunci, vždy víc a více, a již lze nám vypočítati i to stotísíciletí, když na Slunce nazpět spadnem. Musíme se na to už připravovat. Také se připravujem. Vynalezli jsme si například „spektrum“. Čtenář snad ani nerozumí, co to je? „Spektrum“ tedy — to je něco, co když se vezme dobře do ruky, tak to rozkládá paprslek sluneční — a dělá to z něho na něčem takové divné nějaké linie, a ty linie nám tedy praví, z čehože se Slunce vlastně skládá — no to je tedy to „spektrum“! A posud jsme se způsobem tím dověděli už najisto, že na Slunci je:

kadmium,
vizmut,
stříbro,
platina a
lithium.

Samé látky, které jsou také na naší Zemi. Nějaký nevzdělanec by snad řekl: „No to je přece přirozené — když Země pochází ze Slunce, že *musí být* na ní tytéž látky, které jsou na Slunci, — k tomu není zapotřebí teprve ‚spektra‘ a vědy!“ I ty Martine dobrý! Přemýšlej přece trochu! Není to *nanejvýš* důležité, aby mne věda gruntovně o tom přesvědčila, že v polévce z vody je voda? Že na dřevěné fajfce je dřevo? Že — —

No, nemluvme s lidmi nevzdělanými! My už tam tedy známe patero látek. Co je kadmium a vizmut a lithium, nevím. Co je platina, tuším. Co je stříbro, vím. Na Slunci tedy platí stříbro. Z čehož vysvítá pak s určitostí naprostou, že bude dobře, když budeme mít trochu toho stříbra, ba hodně

toho stříbra s sebou, až padnem. Abychom nebyli jako slavným tamějším úřadům ihned na obtíž. Budeť na Slunci asi draho. Slunce není ještě tak ustálené, tak pokročilé, tak sporádané jako naše Země, ono je ve svém vývoji ještě za námi — řekněme třeba jen o tři sta let za námi, ale o tolik jistě. A před třemi sty roky bylo na naší Zemi daleko dražší živobytí, nežli je dneska! Tenkrát — abych jenom jednu potravinu uved — stál pohlavek ještě celých sto kop grošů; dnes ale sobě ho věru může občas dovoliti již i občan méně zámožný: dnes stojí pětku!

A — —

Povídám: A — —

Vida — teď to cítím — on měl čtenář přece jen pravdu, když řekl, „že nejspíše ani nevím, o čem dnes psát!“

NÁRODNÍ LISTY 14. října 1888

△ *V Praze dne 20. října*

Ono se to řekne: „I člověk nehezký dědic nebeský;“ ale už to slůvko „I“ je tak smutné! To je ostatně ještě dost, že jste nehezkého z nebe nevyhodili vůbec!

A člověk hezký má věru nebe již i tady na zemi! Hned za starých časů bývala lidská, zvláště ženská krása, „pulchritudo, formositas“, považována za něco tuze pozoruhodného, ba zaznamenávána i v kronikách a písních. — „Ta dci na div slična bieše“; a odjaktěživa bývali také vždy „aemulatores formae“, milovníci krásy, kteří kvůli ní vytřešťovali oči zrovna až na vrch hlavy — „divichu sie kráse také“. Vždyť samo Písmo svaté zaznamenalo o Abrahámově Sáře a Lábanově Rebece, o Rachelce a Abigailce, Juditě a Esteře, že byly „krásny, ztepily, lepy“! A i nejchladnější a nejopravdovější filosofové, jako například náš Komenský, nemohli neznamenati rozdíl mezi lidskou tváří, kroutili sice moudrou svojí hlavou — „v obličejů liniích podivná je rozličnosť!“ —, ale konstatovali ten rozdíl přece a jasnými zcela slovy — „podle zevnitřního vzezření *někteří* jsou krásní, *jiní* nepěkní“. Ba i ten prostý lid náš dotýká se lidské krásy často a ochotně, v písních i pořekadlech, nejprípadněji ale ve svém proslulém:

*Toho pánbůh ovšem těžce káře,
komu dal horké srdce a nehezké tváře!*

Ach ano, tuze těžce! Horké srdce má přece každý a každá, má ale každý také hezounkou líci? O já — o já, co už ten mizerný kousek lidského těla „mezi židovinami a nosem, nazvaný lící“, nadělal bolesti a mrzutostí v světě! Co už ta „strana hlavy přední, v které čelo, oči, nos, huba a jež sluje tváří“, způsobila trampot!

Nespravedlnost až děsná při tomto rozdělování krásy! Ba nespravedlnost i ještě tam, kde krása skutečně tedy *jest*, při samém pak ještě posuzování, srovnávání jejím! Například vůči nám mužským! My dovedeme přece být také krásni. Ba jsou lidé, moudří lidé, kteří docela tvrdí, že vlastně my mužští jsme zde to „pohlaví krásné“; je nám to ale něco platno v životě? V praxi? Vždyť se čtenář může přesvědčit denně! Zrovna naše Praha sluje krásou svých mužů, tady v Praze jsme prý mužové krásní až hrůza, skoro každý druhý z nás je ukrutně krásný — nu a efekt? Když tu jde po ulici krásná dáma, padesát mužských najednou si může po ní ukroutit krky! — Ohlédne se některá dáma ale za některým z nás mužských? Ba vůbec — všimne si nás? My květem a květem — ale nepovšimnutí — jen tak v koutečku lidského sadu — se slzičkou v oku — —

Uspořádali ve Spa také snad výstavu krásných mužských? Vypsali na nás ceny? Můžeme my si vůbec někde tím vydělat pět tisíc franků, že si sedneme na pódium a usmíváme se vpravo vlevo? Děsná nespravedlnost — děsná! — *my mužští* měli bychom křičet po „emancipaci“, po „právu na výdělek“ — *my!!*

Ve Spa dostala jakás Mexikánka tedy těch pět tisíc franků. Už jsme ji viděli vyobrazenu. Hm! No není zrovna zlá, připouštím. Ba je téměř hezka, abych přiznal pravdu. Ale víte — dalo by se tu mnoho mluvit! I když neposuzujeme jenom ze stanoviska „osobního gusta“, když beřeme gusto co nejširší, gusto celého lidstva. Pro nás Čechy například má ta Mexikánka rozhodně příliš tenoučký, rovnoučký nosík. Pro Helény příliš vysoké čelo. Pro Rusy příliš květnaté tváře. Pro Turka je příliš sucha. Pro Japančika příliš bělozubá. Pro Peršana příliš světlovlasá. Nebohé děvče — inu, musí si to teď už nechat líbit — pročpak dostala tu cenu!

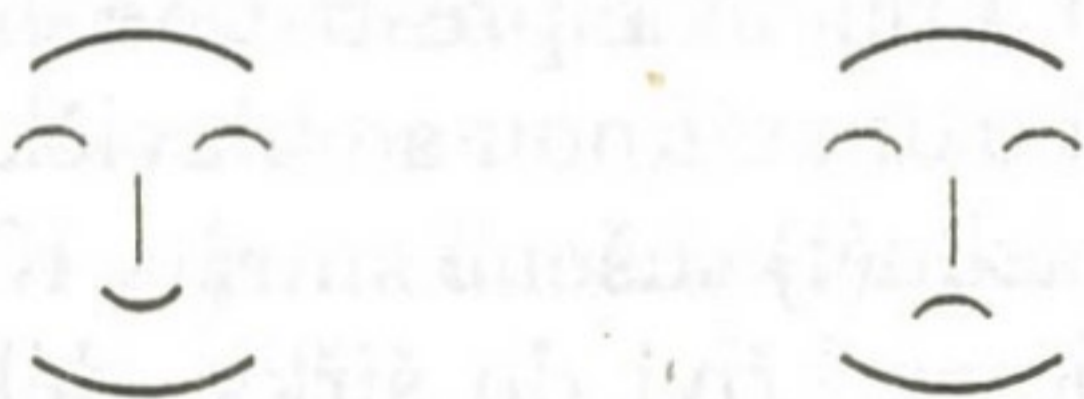
Zrovna „mánie krásy“ zmocnila se věru teď lidstva! Na všech stranách hotují se výstavy — ve Spa byl jen sám počátek toho víru, pokračování šíří se již po celém světě, vniká již do nejodlehlejších koutů — lidské tváře budou se teď „vystavovat“, studovat a posuzovat všude — všude! Snad přijdou při-

tom na řadu konečně i ty naše tváře mužské. Snad po kráse přijde do módy také ošklivost — ba snad bude oboje i současně v módě: v jednom sále výstava „moderních Venuší“, hned v druhém vedle výstava „škaredých šarpetlí“, — kolikpak ženských se asi přihlásí o tu „ošklivou cenu“?

Nový, zvýšený kultus lidských tváří! A přináší již ovoce pestré. Jedno to ovoce je zajímavé. Bude se líbit, bude bavit, má i svou stránku praktickou. Místo arabesk, květin, puntíčku a jiných vzorků tisknou se totiž teď na dámské šatní látky *lidské obličej*, nevelké, jen asi jako moje dlaň — ale je prý to originelní, překvapující, náramně krásné! A ovšem tuze zábavné. Když tak paní krejčová přestřihne hlavičky nos! Když kvůli rízám kolem boků stáhnou se hlavičky do špičky, že vypadají jako na provázku(!) sušené smrže. Když při chůzi a pohybech těla obličej se křiví do šířky, délky, přespříč! Ještě ale není v těch hlavičkách dosud žádný určitý směr. Také asi už letos nebude, když je zima přede dveřmi a zimní redingoty co nejdříve již zahalí šatičky dámské před zvědavými zraky. Ale směr *musí* do hlaviček přijít! Vždyť přece není lhostejno, jakou má ženský zevnějšek „tváří“! Vždyť dáma přece nemůže vypadat pestře jako „orbis pictus“? jako obrázkový arch pro děti? Přes zimu se asi jistě tedy vyklube nějaký ten směr. Snad hned i několik směrů.

Hrdé by například bylo, kdyby dáma měla na šatech podobizničky všech těch korunovaných krasotinek ze Spa — „Porovnávejte si!“ Chytré by zase bylo, kdyby měla nějakou galérii „ošklivek“. Šlechetné by bylo, kdyby mladá dáma nosila podobiznu své přítelkyně. Opatrné ale a snad nejlíp by bylo, kdyby nosila dáma jenom samu sebe. Mohla by z toho být přece zas galérie celá a velice pestrá: hlavička en face, v profilu, ve čtvrtprofilu, v holubince, v šátečku na babku, ve všech těch letošních kloboucích, prostovlasa, ve všech frizurách možných, také snad s tváří v různých náladách, s různými rozmary atd. Ony sice rozmary ženské střídají se s rychlostí báječnou, dosud ještě ani nevypočtenou; ale umění fotografické dovede dnes vyobrazit již i dělovou kouli v letu, za $\frac{1}{10\ 000}$ sekundy — ať se tuží dále, ať zachytává tedy již i roz-

mar ženský! Já pak bych si dovolil učiniti děvčátkům hezounký návrh — odpusťte, že se chválím! Aby na zádičkách svých děvčátko mělo tedy obraz svůj vlastní, ve velikosti životní. Ale s pohyblivými ústy! Mohouť od koutků těch úst jíti hedvábné šnůrky, jedna přes rameno, druhá pod páždí. Když dáma vytáhne koutky do výše, obličejek se usměje na toho, kdo jde za ní; když stáhne koutky dolů, obličejek se na chlapa zamračí. Maminka půjde vedle a nebude mít ani potuchy, co se tu právě děje! Arci nesmí ale také svět ostatní být upozorňován na ty telegramy živé, věc musí se dít zcela jemňoučce, nenápadně, jenom asi takhle:

Možno je ale ovšem, že vyvine se směr vůbec a naprosto jiný. Například „andělíčkový“. Že budou na dámských šatech jenom hlavičky andělíčků, ty kulaté, buclaté, kudrnaté, s křídélky místo oušek, buď jednotlivé pro sebe, nebo dvě vždy proti sobě, s přišpulenými ústy, nebo již i hubičkující se. Vzorek takový by byl arcí krásný, a také příhodný: takový andělíček „říká“ všechno a neříká zase nic. Mně by se takový vzorek líbil. Já měl k těm buclatým andělíčkům již co malý chlapec náklonnost zcela zvláštní. Ale bál bych se ho přece, toho vzorku. Já — já bych naposledy někde něco vyved!

Znáte přece ten keř našich sadů — nemýlím-li se, jmenuje se „lonicera xylosterum“, zimoléz obecný —, na kterém sedí semeno v těch velkých luskách měchýřovitých, vypadajících zrovna asi tak jako měchýřky rybí? Co kluci jsme se mohli pro ty lusky zrovna utlouct! Vzali jsme lusk mezi ukazováček a palec, zmáčkli — bum! Nebo položili lusk na dlaň, plácli druhou dlaní na něj — inu náramný jux pravím!

No a když jsem vídal tedy takového toho „andělíčkového“ bucka, ať už malovaného, nebo vytvořeného ze dřeva či z kamene, vzpomněl jsem si ihned vždycky na ty bouchačky zimolézové! A vždycky jsem si myslel: dát ho takhle na dlaň — plácnout najednou — —

Nevím — nevím — kdybych šel po ulici a viděl pojednou
například na rameně dívčím sedět takového bucka, zdali bych
nenapřáh ruku — —

Chraň mne všemohoucí pánbůh!

NÁRODNÍ LISTY 21. října 1888

△ *V Praze dne 3. listopadu*

„Napravo šíře hledím, nalevo zrak bystře otáčím“ — a mám vztek. Také mně ani ve snách nenapadne, abych se s ním tajil. A čtenář, který je od starších už let členem Matice české a má její mapu „Praha a vùkolí“, najde na té mapě prasnadno předmět mojí zlosti — Praha jím *není!*

Vždyť to věru není už ani k vydržení! Copak je to pro Prahu, pro tu slavnou, krásnou, bohatou, srdečnou, mateřsky laskavou Prahu, nějaké jen trochu slušné, hodné a upřímné vùkolí? Vyrostlo nám to zrovna na zádech a domnívá se to, že by to i bez nás bylo teď na světě něčím! Schovalo se to orlu pod křídlo a vylítlo pak ve výši kousíček nad něho, a teď se to nazývá „králem!“ Ještě že se pánbůh postaral, aby stromy nerostly zrovna až do nebe! Karlín je už hotov: vedle něho strmý Žižkov, za ním erární louka — Karlín už neporoste. Smíchov se roztáhne ještě ku Zlíchovu, a má pak už také konec. A Vinohrady? Vinohrady se svalí jednoho dne prostě dolů do Nuselského údolí — to je přece vidět —, a bude po všem. Přiznám se, že na to už čekám — Vinohrady jsou nejpyšnějším, nejchlubivějším z těch nárostků Prahy — já je nemohu vystát!

Musí se svalit — „pýcha předchází pád“, a takové moudré, staré, vyprubované přísloví se přece nezablámne kvůli nějakým Vinohradům! Přece k nevystání už, tahleta pýcha! Vždyť jsme četli věru i na tomto, jenom kráse a pravdě věnovaném místě (a bylo to k tomu ještě zrovna předevcírem, v den tedy sváteční!) o Vinohradech, že prý je to město čistě „moderně“, ba prý „vzorně“ spravované — zastrč si tu „špičku“ do kapsy, stará Praho! Nu ano, „moderně“, čili nově! Jakpak se má nebo může spravovat takové včera teprv slepené hnízdo?!

Copak tam ale vlastně máte, v tom svém Karlíně a Žižkově,

na Vinohradech a na Smíchově? Domy. Ulice. Někde nějaké náměstí. Snad radnici a kostel. Tu a tam kousek dláždění. To ale všechno je už odedávna u nás, to jste odkoukali, odstavěli Praze! Něco originálního, zvláštního, vašeho — i ani zdání! A i to, co máte, odkdytak to vlastně stojí? Vždyť vás pamatujeme ještě dobře, vy mladá pýcho, jak jste vypadaly před třiceti, před čtyřiceti lety! Široká, zaprášená silnice, vpravo vlevo za škarpou nízká zídka, za zídkou vpravo vlevo kus zelinářské zahrady — Smíchov! Dvě silnice pod pravým k sobě úhlem, k Nuslím a k Vršovicům, trochu polí a mezi nimi nějaké ty meze, hospoda U jelínka — Vinohrady! Zase silnice, zase trochu zelinářství, pak dvě kořalny a Lajpcik — Karlín!

Ani svoji historii ještě nemáte žádnou! Kolikpak jste — například — měli tam venku už svých měšťanostů — he? A my jich už měli do set! Když si tak vzpomenu na tu „primátorskou“ síni na naší radnici pražské! Na tu hrdou podobiznovou galérii měšťanostů našich! Sbíráme si je tu sice teprve asi půl století, ale už teď se člověku při pohledu radostí zrovna prsa újí — jakpak bude, až budeme sbírat aspoň takhle dvakrát, třikrát tak dlouho! Tolik zásluh, a přece — podívejte se jenom — přece všude taková jednoduchost! Ani zdání o parádě jakés, všichni jen tak podomácku: černý frak, černé spodky, bílá vesta, bílá kravata, několik řádů — člověk je vidí zrovna před sebou, jak sedí v široké lenošce doma, jak si spokojeně zapalují dýmku. A na většině tváří ta skromnost! Ani památky o pýše a chloubě — věru že by nepřekvapovalo, kdyby někde řádkou byly tu pod obrazy tabuličky a na nich nápis:

*Ptáš se, co jsem udál? Mnedle
zeptej se zde toho vedle!*

Ano, to pak působí! Zde člověk něco vidí, zde si předsevezme: „Počkej, budeš také něco!“

Praničeho nemáte, vy tam venku! Říkáte, že jste se vystěhovali z Prahy „kvůli zdravějšímu vzduchu“. Ani bych se k tomu nepřiznal, že nesnesu velkoměstského vzduchu, a *kdyby*, byl bych alespoň důsledný a nehrál si pak tam venku tedy

pojednou zase na „velkoměšťáka“! Já ale vám řeknu, proč jste se vystěhovali z Prahy. Kvůli živobytí, kvůli *láci*! Že se tam platí trochu menší činže, že tam na brambory není akcíz — ano — je to hanba! Však vy to sami cítíte dobře, a proto stavíte domy a domy, jen abyste vylákali přistěhovalce ještě další a měli spoluviníků do tisíců. I spánembohem, stěhujte se všichni, kdož nejste dost stateční, — stěhujte se třeba až do Vinoře nebo někam k Jenči, alespoň tu zůstaneme v Praze hezky mezi sebou — my Pražané praví, my, kteří s chvějnou rozkoší platíme pánům domácím těch několik nepatrných stovek, kterým maso pak teprve doopravdy chutná, když je na libru šestákový akcíz, a kteří nefňukáme pořád jen o tom „vzduchu“ — o tom „nesnesitelném vzduchu!“

Nám, vidíte, je v tom pražském vzduchu, o něco snad hustším, náramně dobře! A chceme-li trochu řidšího, no vždyť můžeme snad do svých sadů? Máme tu například krásné ty sady na Karlově náměstí. V letě tam ovšem nebylo pro nás místa, nechtěli-li jsme i za pouhé usednutí už nějaký peníz platit; ale teď na zimu postavila tam dobrotivá naše městská správa hezounké lávky, teď si tam můžem i sednout! Využít-kujme té příležitosti, zjara lávky beztoho zase zmizí.

Nebo máme náměstí svatého Václava. Tam je teď pravá rozkoš. Dosti dlouho se nevědělo, cože s ním, s tím náměstím, a jak je vlastně upravit tedy. Cítilo se dobře, když na ho-řejším konci dostavěno Muzeum, budova tak velká a krásná, vpravdě monumentální, že by se mělo něco rovněž monu-mentálního a krásného, jakožto protiváha, postavit i také dál dole. A myslilo se na ledacos. Na sousoší velké: nějaké snad skupení vlastenecké, z mramoru a bronzu. Pak na veliký fon-tán, jaké jsou například v Římě: červený, svítivý mramor, kaskády hrnoucí se z výše, lesknoucí se rozmety vodní. Ko-nečně rozhodnuto: staví se tam veřejný záchod. Ne sice příliš velký, ale pěkný!

Geniální myšlénka, bez odporu, postavit zrovna doprostřed Václavského náměstí veřejný záchod! Jinde, například tedy v Paříži, podobné ústavy se staví do „pasáží“, do průchodních domů, kde přístup je prý zcela „nenápadný a volný“. Arci,

může to mít svoje výhody, ústav snad vyhoví tam praktickému účeli svému dosti dobře; ale k ozdobě města nepřispívá pak jistě!

Vůbec s radostí pozorujeme, že otázka, jak náměstí Václavské upravit, i jinak ještě blíží se teď svému rozluštění a konci. Se stromořadím pryč, tomu se tam nedaří! Znenáhla vysazuje se náměstí jinak: oznámeními, sloupy, sodovými kiosky, tramvajovými čekárnami, veřejnými záchody, a vida — to se daří!

I jiná místa, veřejným záchodům v Praze určená, jsou volena stejně šťastně. Například na Uhelném trhu. Zrovna uprostřed potravin a květin — gustiózní místo! Arci je tam prostora jen malá a prodavačky sedí už jedna na druhé, ale ať sedí ještě jedna-na-družeji — bude to tam pěkné, příjemné, zvláště za letních paren! — Nebo například na — — ale ne, vždyť já jsem se svou řečí zbloudil!

Chtěl jsem ještě říci, že kdyby nás netěšilo snad ani Karlovo, ani Václavské náměstí, ani kterýkoli jiný z našich sadů, můžeme my Pražané ještě dál a zcela jinam: přes řeku na levý břeh do sedmé čtvrti, do Holešovic a Buben. My jsme se po čertech chytře tou sedmou čtvrtí postarali, abyste nám, vy předměšťáci, nesepjali prsa a nepřekazili v dalším ještě vzrůstu! Rosteme přes Letnou, kde je vzduchu víc než v desíti Vinohradech! Šíříme se po holešovické pláni, kde je místa ještě na dvě Prahy!

To tam přibývá ulic! Ani nám na ně už nestačí proslulá česká jména. Už máme v Praze Jungmannovu třídu č. I, Jungmannovu třídu č. II... dobře tak, jenom do zásoby, pořád dále tak třeba až do sta, nebude alespoň pak urážky žádné, budeme-li přece ještě pro nějaké jméno potřebovat nějakou tu ulici slušnou — Jungmannovi vezme se jedna bez bolesti a po Jungmannovi dědit není také žádná hanba!

Nezapomenu na nebožtíka Votočka. Chodil po Vinohradech a četl si názvy ulic. Přečetl už celou řadu jmen spisovatelů a politiků, a začal povážlivě kroutit hlavou.

„Načpak vlastně tak pospíchají s tímhle křtěním? Vždyť se člověk věru musí bát, že na něho už nezbyde ulice žádná!“

△ V Praze dne 17. listopadu

O jednu věc žádám čtenářku snažně: když už se tedy domnívá, že *musí* mne k Štědrému večeru překvapit nějakou svojí ruční prací, aby mi alespoň neuháčkovala žádnou tu kulatou, biretovou moderní čepici, s tím pomponem (viz slovník) zrovna uprostřed na temeni. Taková čepice sluší jen děvčátkům do čtrnácti let, a já — já se sice nechci ošklivit, ale čtrnáctiletému děvčátku se zrovna nepodobám. Ani když se učesám, ne!

Takto ať si pro mne háčkuje už a šije, plete a vyšívá, co chce. Jenom k tomu ještě poukazuju, že jsem arci člověk poněkud divný. Že mám některé zcela zvláštní názory své. Kdyby mně například čtenářka přinesla několik vyšívaných lambrekýnů (viz slovník) nad portiéry (viz slovník), že upřel bych na ni asi tuze tázavý pohled. Kdyby mně přinesla pokrývku na piáno, že vyhrk bych: „A kdepak je piáno?“ A při sebezdařilejším vyšívání staroegyptském, určeném, aby pokrylo starořímský nábytek „v pátém pokoji“ mém, že bych asi nevrle sebou škubnul: „Nu a ten nábytek si mám snad *koupit*? A kdepak *mám* vlastně ten pátý pokoj?“

Je to mojí povinností, abych čtenářku na ty zvláštnosti upozornil. Čas letí jako šíp, vánoce jsou tu za necelých šest neděl.

Už je cítíme ve všech údech. Ještě jsme mnozí ovšem nerozhodnuti, my totiž, kteří jsme mužského pohlaví, ještě se klamem: „Ne — letos nedám najisto nic, *nikomu* nic — — totiž — no ano, ale jenom *nic zbytečného!* Skromně se obmezit — co nejskromněji! Beztoho — samá hloupost!“ A člověk se přitom samu sobě obdivuje, jakže je chladný. A má radost, že mu tím chladem i kapsa omrzla a že je letos tak bezpečna, téměř nedobytna — — Ale vánoce se přibližují — a člověk začne pře-

mýšlet — začne vybírat — začne kupovat — a pojednou dostal se člověk až do kupovační zimnice, a pojednou cítí, že led kolem kapsy je už pryč, že mu teče už do bot — —

Pozor! Vždyť hned o Štědrém večeru nastane nám už Nový rok! Hned po Štědrém večeru rozzuří se výroční onen boj, dlouhý, čtyřnedělní, neúprosný boj mezi těmi, kteří chtějí brát a brát, a zase těmi, kteří nechtějí pranic dát — boj věčně stejný, jenž vždycky a vždycky končí porážkou té nešťastné „druhé“ strany — pozor! Letos pak bude boj obzvláště, ba zcela neobyčejně krutý. Útočná strana dnes je už v plné činnosti. Učí se už válečným říkadlům zpaměti. Dává si do tisíců tisknout novoročních „vizitek“, jež jednotlivec podává pak jednotlivci co hrdinné vyzvání k osobnímu boji. A útočníci spolčují se už také do párů, sestupují se tři čtyři dohromady, ba hromadí se dokonce i v celé houfy — studují pospolu, vymýšlejí houfné manévry, rodí úskok, lih-nou zrádu — je to zrovna až děsné, co člověk všechno pro letošek slyší! Ale pestré, zajímavé to bude — jen co je pravda!

Metaři — abych uvedl hned nějaký příklad — obecenstvo novoroční gratulací „obtěžovat“ nesmějí. Ne co korporace, ve veřejné hodnosti svojí; zapověděla jim to obec. Dobrá: odevzdali věc tedy — smetařům. Těm, kteří s červeným vozem svým beztoho jezdějí od ulice k ulici a s líbezným zvonem svým mají zcela nenápadný přístup do všech domů. Tito pak sestoupili se už do kvartet. Studují Magnoliho třetí „kvartet zvonkový“, a překvapí obecenstvo něčím tedy v Praze zcela novým. To bude působivé, pěkné — těžko odolat!

Trochu příbuzné myšlence se poddali *handrlata*. Každý zajisté už se potěšil mužně krásnými, nevýslovně sympatickými hlasy pražských handrlat: když takové „singrle“ do domu vkročí a ten známý, milounký recitativek svůj ze dvora zajubiluje až do čtvrtého poschodí vzhůru, proběhne záchvěv rozkoše celým domem! Sestoupili se tedy pro nastávající Nový rok do kvartet, že prý do dvaceti asi. A poněvadž pro jich hlasy hodí se jen něco měkkého, sentimentálního, studují Mendelssohnovo: „Svůj pozdrav k Tobě vysílám...“ Už se na to těším!

Kdyby byli *drožkáři* rozhodli se na něčem podobném, nezadivil by se ovšem nikdo! Z řad drožkářských vyrekrutovali se nejlepší tenoristé posledních desítiletí — takhle čtyři Wachtlové, pracující s vysokým C a zároveň bičem, to by musila být radost! Ale postavili se pro letošek „hors concours“ (viz slovník), právě as u vědomí naprosté výtečnosti své. A osedlali si zato drožkářského pegasa. Budou rozdávati jenom gratulační lístky, na nichž veršík:

*Necht' se Ti v žití stane cokoli,
buď jak ten koník Šemík můj:
byť napůl chcíplý, přece ještě
při svojí voji toužně stůj!*

„Při svojí voji“ — aliterace na drožkáře zajisté dosti pěkná! A pak ten pozorovatelský talent: šel jsem se schválně podívat na drožkářského koně — on „při svojí voji“ skutečně stojí „toužně“!

Poetického daru svého užili také *mýtaři* z našeho starého Řetězového mostu. Ale spojili umění slovesné s uměním výtvarným; na kartičce jejich nalezá se nahoře krásná krajinka, vysoce dramatického rázu: Řetězový most, zmítaný větrem, a pod tím je sločka: —

*Tři krejcarý platíš „automatní váze“,
nám jeden jen krejcar, to při stejné snaze,
vždyť u nás také „život na váhách“;
však dle toho říd' se, život-li Ti mil,
a u nás hled' vážit vždy jen třetí díl!*

Vlastně impertinence! A skoro totéž bych řekl o gratulaci pražských *cidičů stok*:

*Nebe dej veselí, nebe dej blaha,
nebe dej všeho zde na pražském place,
především dej Ti těch nesčetných roků,
jichž třeba, bys dožil se — kanalizace!*

Laškovnou myšlenku mají *lampáři*. Přistaví si žebřík svůj mezi druhou a třetí ranní hodinou například k některému oknu I. patra, vylezou, zařinčí pěstí: „Kukuč! Dej pánbůh šťastný a veselý nový rok!“ — *Veřejní posluhové* zase odbudou si věc ještě jednodušeji i postaví si na své stanici stolek, bíle pokrytý, a dají na něj po dvou talířích, jako se dělává v holičských oficínách. Každému kolemjdoucímu pak dají pac a pu-su — nu a těm talířům už se porozumí. — Atd.

Lze dle toho zajisté již zcela jasně vidět, že útok bude letos všestranný, dopodrobna, ba znamenitě připravený. Čtenář Pražan klesá do pohovky, zastírá si obličej — „Budu zničen!“

Neboj se, Pražánku milý! „Když je nouze nejvyšší, je pomoc boží nejbližší!“ Pánbůh ti již posílá strážného anděla tvého! Já sám jsem ten anděl strážný.

Jenom se postavím — a veškerou nástrahu sfouknu! Už foukám:

Zařídíme spolek. Těch, kteří ani šestáku nedají „Nového roku“.

Neboj se, že je k tomu dnes snad už pozdě, že snad nedojde už ani úřední schválení spolkových stanov. Dojde nedojde — to je nám jedno: My ani nemáme žádných stanov! A kdyby úřad ihned chtěl, nás ani nemůže zapovědít!

Tedy, čtenáři, takhle: Dnes máme den 17. listopadu. A na mých hodinách je zrovna 4 hod. 32 min. odpoledního času. Tedy: dne 17. listopadu 1888, o 4 hod. 32 min. odpoledne, zakládáme my ten svůj spolek.

Ty, čtenáři, ihned za člena se přihlašuješ. Jsi také už přijat, vždyť se přijímáš jenom sám a sám. A příspěvky se neplatí žádné. A volby rovněž nejsou žádné. Chceš býti, čtenáři, předsedou? Nebo místopředsedou? Nebo čestným členem? Prosím, bez ostychu, jenom se jmenuj!

Dobrá — nadejde doba „Nového roku“. Sedíš například v kavárně. Sklepník se uctivě blíží a podává gratulaci svoji.

Ty sáhneš tedy do kapsy, vyndáš vizitkovou fotografii nebo bronzovou minci (ještě jsem se nerozhodnul, co učiním známkou spolkovou) a podržíš ji sklepníkovi před očima.

„*Ten špína?!*“ zvolá sklepník a odvrátí se s pohrdáním.

Na té spolkové známce bude se ale nalezati podobizna moje, zakladatele spolku.

A tak to učiníš všude. A ušetříš kolem Nového roku *alespoň* 50 zl.

To se arci rozumí, já tu fotografii nebo ty mince nemohu dávat zdarma. Každý čtenář mi dá za spolkovou známku deset zlatých — „Nového roku“.

NÁRODNÍ LISTY 18. listopadu 1888

△ V Praze 1. prosince

Neračte se horšit, že plavu tady už potřetí ve vzpomínkách. Přišla na mne zpovídavá — nevím, co to znamená —

Tentokráte je to *velryba*, jež něžným svým prstíčkem poškrabala moji obrovskou paměť (velryby mají místo ploutví ruce a na nich prsty). Ale ne ta nynější, „u Halánků“, nýbrž ta, která k nám zavítala hned roku 1838 a o které byla řeč před týdnem na tomto místě. Čtenář ten článek četl. Ale čtenář snad kroutil hlavou. Nedivím se mu — důkazy z tehdejších novin! — co všechno se dává do novin! Něco arci jiného, když *současník* svědčí! A já se tedy hlásím za současníka. Kladu levou ruku na srdce, zdvihám pravou ruku k výši: „Tak jako že se nebe klene nade mnou, tak jistě byla roku 1838, nebo vůbec tenkrátě někdy, v Praze, na Josefském plácku, velryba a ukazovali ji za peníze v boudě. Přísahám (třikrát)!“ — Tak, teď může být čtenář zcela jist: velryba tu *byla*.

Já jsem jí ovšem neviděl. Byl jsem ještě příliš malý, než aby byli kdykoli v té špetce času, která rodičům vybývala, mohli podniknout vandr od Hluboké cesty až k Josefskému plácku se mnou. A také snad rozhodovala stránka vychovatelská — nechtěli asi, abych trpěl pod zdrcujícím dojmem maličkosti své, aby v duši mé čisté zaklídila černá závist, nepřátelství k mocným a velkým — no já zkrátka nevím. Ale slyšel jsem o té velrybě mluvit na všech stranách. Byla rozvlnila pražskou povídavost tak, že vlny šplíchaly až ku vzdáleným Hradčanům vzhůru. A že nelehly si ani po letech ještě. Snad stokrát, snad tisíckrát slyšel jsem o ní mluvit, myslil jsem na ni, zdálo se mi o ní, mluvil a bájl jsem o ní —

Hrome — teď si vzpomínám — vždyť já jsem si tenkrátě předsevzal, až budu velký, že půjdu na velryby, že jich na-

chytám dvě nebo tři sta, dvakrát, třikrát tak velkých jako ta na Josefském plácku, a všechny že je přivedu do Prahy, — vidíte, a zapomněl jsem pak jako na smrt! No — bude-li někdy ještě času — !

Ale myslím, že ani ti velcí kolem mne, tam nahoře na Malé Straně, velryby tenkrát sami neviděli. Vždyť byla v Praze sotva tři měsíce — to nestačí na občana Malé Strany. —

Ach — ty má milá, tichá, zlatá ty moje Malá Strano! Ty kolébko dumy, snů a podřímlosti měkké!

Malostraňák je, chcete-li, podivín, ale on je originál, je svůj, v myšlénkách i v činech. Život němých ulic mysl jeho nevzruší, jeho procházky vedou ho vždycky jen do odlehlých končin, někam k oblíbené, houštím pozakryté lávce Mariánských sadů, někam na opuštěné hradby „za kapucíny“, kde tak hlucho a ticho, někam za bránu kolem vojenského hřbitova a návrším pak nad Prahu vzhůru — skoro všude je tu sám, nikoho nepotká, s nikým nemluví — oko bloudí po výhlídkách krásou svou až čárných — duše se šíří, myšlénky zrajou, velké nějaké předsevzetí klíčí. —

Například: „Podíváš se přece jednou tedy zase na Staré Město!“ A vskutku — předsevzetí se tuží — opakuje se — pojednou nadešel okamžik rozhodný, neodolatelný, a Malostraňák *jde!* Sestoupí až k hranicím své čtvrti, přejde Kamenným mostem, Karlovou ulicí, náměstím, ulicí Celetnou, zahne Prašnou branou na Příkopy, a teď rovnou zpátky až ku Nábřeží a tím zase ku Kamennému mostu. Rozeznáš ho zcela dobře mezi ostatním lidem, jen trochu pozor! Tvář nehybná, tichá; oko pozorné, klidné! Zajímá-li ho krám, zastaví se před ním; zůstane-li ale také někdo jiný zde stát, on již jde dál. Vyhýbá se cestou lidem, chodí obloukem kolem nich, sestupuje z chodníků raděj, než aby se tlačil. Krok je pomalý, odměřený; ale když vstoupí Malostraňák konečně už na Kamenný most, stává se krok náhle zas rychlejším, pružným, oko se oživuje, tvář lehýnce jasní — —

Snad Malostraňák ledacos osobně nespatri, ale on najisto o všem zví. On rád čte, rád naslouchá zvěstem, rád si porozmluví o nich v kruhu sousedů a známých. O velrybě tedy

mluvil tam tenkrát každý. Proto také mohu já dnes dát svědectví pravdě. Velryba *byla*.

A když už jsem jednou v tom, podám zde raděj ihned také svědectví pravdám ještě jiným. Aby, kdyby si mne pánbůh jednou k sobě povolati ráčil, nezůstala žádná důležitá věc v nejistotách trapných a žádná pravda v šerých mlhách.

Že děje se jízda dnes po železnici mezi Prahou a Vídní, čtenář ví. Že ta jízda někdy započala, čtenář alespoň tuší. No, já jsem pamětníkem také toho: *započala!* — *zcela jistě započala!!* A sice na podzim roku 1845, což je ale ovšem věc už vedlejší.

Pamatuju se na to jako dnes — totiž ne na první jízdu, ale na rozprávku o ní. Sešli se k nám na táčky každodenní milí navštěvovatelé naši: předně pan Hartmann, bývalý patrimoniální úředník, diurnista pak v „landhause“ pražském. To byl ten, který nosil Rubešova Palečka k nám a vzal mne kdysi v neděli poprvé s sebou do českého divadla — pánbůh račiž muži tomu, takto dobráku, milostivě odpustiti, že zasil do mé duše to české símě! — Dále pan Fiškandl, item dřívější „pan Franc“, napotomní písař denní. Ten platil za výtečného kaligrafa a vypravovalo se o něm, že píše jenom „hamburskými brky“. Miloval jsem ho — muž výtečný, míval v kapse často nějaký grošák pro mne. Čímž mne naučil mlsat — zaplať mu to pánbůh!

A když viděli vejít oba pány, vstoupili k nám také ještě pan Šercl, soused náš z téhož domu „U dvou slunců“, hospodský, měšťan, ostrostřelec, a paní Šerclová, jeho choť. Oba v pěkných zástěrách bílých.

Pan Hartmann vypravoval — dle doslechu — o včerejší první jízdě z Vídně do Prahy. Jak prý bylo všude kolem (Státního) nádraží lidstva „až černo. K umačkání — k umačkání!“ Jak přihučel vlak s dvěma mašinami napřed a shromáždění křičeli: „Hoch! — Vivat!“ Jak pak zase kdosi vstoupil na mašinu, zatočil kloboukem, zvolal (německy): „Za deset hodin uvidím zase Vídeň!“ — a mašina si prskla a už lítla, aby dala ve Vídni zprávu, že první vlak šťastně sem dojel. Telegrafu totiž nebylo ještě tenkrát.

Chvilku bylo ticho. „A jakpak to jde? Kdo to táhne nebo tlačí?“ ptal se konečně můj otec.

„Nikdo. To táhne pára.“

„Pára...“ Hluboké ticho. Přemýšlení o té páře. Vrtění hlavou.

Paní Šerclová si vzdychla. „I vždyť on nás pánbůh nějak ztrestá!“

„I však ono je v tom přece jenom něco tento...“ zase můj otec. „Za deset hodin... vždyť by to žádná voj, nebo náprava, nebo kolo ani nevydrželo!“

„Všechno je ze železa!“ na to pan Hartmann.

„To musí být peněz — to musí být peněz!“ bědoval pan Šercl. „Kdyby to dali chudým!“

„A co se zkazí polí — u Pardubic je samé dobré pole!“ dodal Fiškandl.

„Jaktěživ mne k tomu nikdo nedostane, abych si tam sedla!“ zaříkala se maminka moje.

A chudinka dostála slovu. Mne ale nejvíce zajímal ten člověk, který stojí na mašině, točí kloboukem a volá: „Za deset hodin...!“ Od té doby jsem měl utkvělou představu, že každý řidič lokomotivy musí kloboukem točit. A podnes, kdykoli spatřím vlak, dívám se hned na lokomotivu a jejího vůdce. Ale klobouk se tam nezatočil ještě žádný. —

Třetí svědectví a pravda: Také *plyn* začal kdysi v Praze, ten *svítivý plyn*. Je to *zcela jisté*, tak jisté jako to s tou železnicí. A mohu dát svědectví ještě určitější, protože jsem sám při té věci byl jaksi činným.

Rok 1847.

Opět to byl pan Hartmann, který se u nás zastavil, pozdě navečer. A vypravoval:

Na Staroměstském náměstí hraje hudba... Lidí všude jako o paradě... A to osvětlení, to je zázrak... jako ve dne — špendlík by moh najít!“

No — tuhleto jsem musil vidět! Vytratil jsem se, bez čepice a jen tak v kajdě, a letěl Ostruhovou ulicí dolů k mostu a přes něj na Staré Město.

To byla krása! — Svítilny na železných bidlech a v nich ty

plameny jasné, široké, beze knotů. Po chodnících procesí lidu.

Díval jsem se blažen do plamenů, blažen do veselých, úsměvných lidských tváří.

Nemohl jsem se odtrhnout. Až když kolem ubývalo už lidí a já od kohosi zaslech: „Bije jedenáct!“

Letěl jsem teď zase nazpět k mostu. Najednou byl padl na mne nějaký strach, nějaké takové tušení...

Za mostem, na Malé Straně, potkal jsem svého otce.

Obrátil se, neřekl slůvka a kráčel přede mnou.

Ach to byla dlouhá — to byla těžká, palčivě němá, ukrutná cesta!

Konečně jsme přece došli. Otec odevřel domovní dvéře a vkročil. Já vklouzl za ním.

A nežli dopadl zámek zas do své skoby, naplnilo se již tušení mé, v míře už žalné. —

Takž doznává touha po osvětě trpkého příkoří hned od počátku časův!

NÁRODNÍ LISTY 2. prosince 1888

△ *V Praze 8. prosince*

Co prý jsem tím posléz myslil, když jsem napsal, že jde nějak na mne „zpovídává“? — „Snad Vy nemyslíte už také na smrt? — Karolína P.“

Ach, milá Karolínko P., copak je nám všechna nesmrtelnost platná, když přece jenom musíme jednou umřít! Uvidíte, Karolínko P., že nadejde den a umru také já. A půjdu po skvěle vystlané duze zrovna do nebe, v bílé košilce kmentové, veda levou rukou malého beránka a v pravici nesa lilii a knihu, na znamení nevinnosti a pobožnosti své. Uvidíte!

Ale já se toho nebojím. Víte, já se držím Nerudy:

Co myšlének jsme mívávali v podlebí,
jak asi žíti budeme „tam na nebi!“
Již odpověděly nám na to vědy:
Zem hvězda je, je částí nebe tedy,
a lidé, *vy už teď jste nebešťané* —
a tedy víte, cože pak se stane!
Nu dobrá, díky! My už tedy známe,
že mít se budem „na nebi“, jak teď se máme —

a nepotřebujeme víc ani žádné už zvláště živé obrazotvornosti k tomu!

Mysleme si třeba nějakou tu chvilenuku na nebi. Je například zrovna neděle. Na nebi sice den jako den, napořád stejná blaženost; ale neděle je přece jen neděle, zcela podle vůle boží.

A máme časně zrána. Roznášečka nebeských Národních listů byla dnešní číslo právě položila mezi vnitřní a zevnější dvéře, byla za sebou bouchla a tím pojednou vzbudila všechny nebeské spáče. Byli znamenitě spali — nu ovšem, svatý Julianus Hospitátor má tam starost o dobrý nocleh (na-

hoře na nebi dělají pokud možno všichni, co dělali hned zde dole na zemi) a svatý Julianus umí ustlat, to přece víme! Ale teď už je tedy po spaní, třetí z „moudrých panen“, nám ze Svatého písma známých, která byla od třetího kuropění (obstarává kohout svatého Petra) bděla tu nad noční lampou, přistoupila už k stolu, zhasla světlo a nebem se rozložilo ranní šero.

„Dej pánbůh dobrýtro!“ zní to ode dveří a vstupuje svatá Hunna s prádlem. „Dej pánbůh dobrýtro!“ odpovídá se ve se le na všech stranách a svatá Marta, nebeská hospodyně, jde pradlence vstříc; přijímá od ní košík, počítá prádlo a roztrídí je. Mezitím byla ale již svatá Agáta (střídá se v tom se stem jiných mučedníků svatých) udělala v kamnech pořádný oheň a svaté služky byly se chutě pustily do domácí své práce: svatá Raingardis, vyobrazovaná povždy s chvoštětem, zametá po nebeské síni, svatá Róza z Limy oprašuje stěny a skříně a svatá Zita odskočila si přes ulici k pekaři svatému Honorátovi pro rohlíčky ku kávě a čaji.

„Dej pánbůh dobrýtro!“ zní to zase basovými hlasy ode dveří a vstupují svatí lékaři Kosmas a Damián, Pantaleon a Blažej, Albert Sicilský a Salvátor, aby sobě odbyli denní vizitu svoji. Na nebi ovšem nerozstůně se nikdo; ale jedná se o ty, kteří od včerejška přibyli nově a přinesli si všelijaké ty pozemské tíže svoje s sebou. Nejvíce práce je arci s přibylými dětmi; ale svatý Blažej má na starosti krčky, svatý Pantaleon hlavičky, svatý Albert prsíčka malá atd., a po bolestech po všech je tu téměř mžikem. Jak známo, je svatý Kosmas dole na zemi také patrónem holičů a vlásenkářů — ovšemže si tedy na nebi obstarává pak práci tutéž. V neděli ale je práce ta skoro až namáhava. Přece však má ještě času dost, aby si zažertoval trochu se svatou Starostou, svatou Havlují a Pavlou „ovouselou“, které jsou pyšny na zázračnou bradičku svou a za žádnou cenu by na ni nepřipustily břitvu nebo nůžky. Rozmar se šíří a smích zaznívá i z nejvzdálenějších nebeských koutů.

Ale teď nastal kolem šum, jako když řeka se valí ze širokého jezu. Svaté děti vyhrnuly se z postýlek svých. Žvatlají a po-

vídají a nemohou se ani už dočkat, až bude odbyto obligátní drhnutí a mytí a půjde se ku snídání. Je to s nimi kříž: dvacet dorostlých svatých činí a tuží se tu s nimi, a přece sotvaže jim tak stačí! Ty nejmenší, ještě nemluvné, má na starosti svatá Tryféna, patronka kojných; svatá Voršila pak dohlíží na holčičky a oba svatí Mikulášové, Barský a Tolentinský, zase na malé chlapce.

Svatá Cecílie byla již pro ty, kteří přišli teprve včera, upravila výdatnou parní lázeň, aby s nich smyla všechnu tu pozemskou hlínu, a svatý Florián přináší ve své konvi zase spousty čerstvé vody, pro všechny starší. Je to povyk a kvikot, je tu napomínání a řečí! „Sem s pacrlaty, slyšíš? — Pacrlata sem!“ — „A copak teprve ten nosík — ten nosík! Toť musíme cípkem od ručníku na něj!“ — „No ukaž pěkně jazyk — hodně pěkně, budeš hodný!“ — „I vy rozpustilé nožky — musíte tak do dřezu mlátit?“ — Ale všechno jde v dobrotě, arci, a světice Juliána a Sylva chodí se svými metlami jen tak pro parádu kolem. Dnes pak jsou svaté dětičky obzvláště hodny; je neděle, nebudou se musit učit, a odpoledne je povedou svaté učitelky Anděla a Brigita, Marcela a Valpurga do zoologické zahrady. To je jejich největší radost!

Ale je to také zahrada, že by ji marně v širém světě hledal! A samé tu jen spanilomyslné dárky od obětivých svatých! Draci — skuteční draci (z nichž obzvláště pěkný ten od svatého Jiří, svatého Ignáce a svaté Viktorie), hydra (svatého Germana), jednorožci (svaté Dobroslavy, svaté Justiny, svatého Firmina) — vidí to někde člověk? Děti si hrajou s dobráckými lvy a medvědy, hladí jelena svatého Prokopa a laňku svaté Jenovéfy, vozí se na delfínu svatého Kalistráta po rybníku, házejí rybce svatého Amáta drobné mince, aby jim je vždy zase přinášela, obdivují se, jak ryby svatého Antonína nehybně vyslechnou celé kázání a ryby svatého Brendána celou zase svatou mši, poslouchají, jak krásně sokol svatého Agilolfa zpívá, ukazují si orla, který svatého Bertulfa před deštěm, a jiného orla, který svatého Serváce před sluncem chrání, chytají ošklivé mouchy svatého Marka biskupa, aby jimi nakrmily poslušné žabičky svatého Herveje, — inu půl dne tu člověku

uplyne, že ani neví! Jenom v oddílu draků, hydry, krokodýlů a jiných ještě, zcela nezastřených čertů není dětem příliš volno; rády by sice na ně sáhly, trochu je škádlily, zvláště toho zvláštního čerta (svršek krásná žena, spodek ryba), darovaného sem od svatého Alberta Sicilského, ale je to přísně zapovězeno a všude tu tabulky s napomenutím: „Čert nikdy nespí!“ —

Dorostlí svatí jsou upraveni ovšem už dávno a procházejí se zpívající nebem. V dílnách je nedělní ticho. Také v dílně obuvnické, to se rozumí. Podlaha tu pěkně zametena, verpánek postrčen do kouta, náčiní srovnáno pod verpánkem, na stěně visí kopyta do párů, vedle nich potěh, míry, dratve atd., a svatý Kryšpín a Kryšpinián stojí tu volně proti sobě a mluví o politice — oba jsou „mlado“, známá věc, že tohleto řemeslo dělá samé revolucionáře! Jenom svatý příštipkář Theobald sedí také dnes zde na stoličce a užívá první ranní chvíle ještě k nějakým správkám — s obuví je pořád starost, pořád! Ale jde mu to od ruky náramně rychle: on nepotřebuje kůži přibíjet na desky nebo kleštěmi přes křemen natahovat, on řekne jen krátkou modlitbičku, a kůže už se natáhne sama. Naučil se tomu od svatého Emiliána, který uměl modlitbou dle potřeby i hambalky zdloužit.

Blízko u oken stojí několik mužů a radí se, jakéže mají dnes dát počasí na zemi dolů. Svatý Serenus slíbil už pro dopoledne „ticho a jasno“, svatý Desideratus a Heribert pak chtějí odpůldne seslat trochu úrodného deště. „Ale bez bouřky prosím!“ — „No to poprosíme tadyhle bratra Deodáta; ten jen pohne proti mraku rukou, a hromy už mlčí!“

A u vchodu ke kuchyni stojí zase skupení jiné a radí se o jídelním dnešním lístku: svatá Marta, která ani na podobiznách svých neodkládá vařečku z ruky, svatá Zita, kterou učili sami andělé vařit, a svatý Jan de Leon, který byl kuchařem v klášteře, no a takový to umí! Také zde *musí* umět, zde si přejou! Proč by nepopřáli — svatý Petr a svatý Martin starají se o drůbež, asi deset svatých anachoretů dodává zeleniny, a kdyby nebylo třeba ničeho nic: svatý Jan de Leon umí z čisté vody vařit nejsilnější polívky a z holých kostí a kůže pečeně

dobré, svatá Zita umí z vody zase učinit víno — jakápak starost! Náhle však sebou též svatý Jan škubnul a postavil se poněkud stranou. „Pozor na řeč — bratr Mikuláš! Ať nezaslechne zase něco a nevyvede nám nějaký žertík jako ondy s těmi pečnými koroptvemi — oživil je znovu a ulítly nám z mísy, zrovna když jsme je dávali na stůl!“

Vtom však zazněl krásný, mohutný zvuk. Svatá Cecílie byla zasedla k zlaté své harfě. Jásavý, kouzelný sbor zachvěl vzduchem a do nebeské síně vkročil pánbůh.

Svatí se kloní a pobožně pozdravují. Pánbůh mžikem vše přehlíd, kývá spokojeně a dává znamení, že smí se tedy jako už ku snídani.

Nový zase šum a ruch, ale uctivě přitlumený. Nekonečně dlouhé stoly jsou již obsazeny, několik svou štědrostí k hladovým proslulých svatých roznáší konvice a mísy, a prostora se naplňuje vzduchem vonným, mlaskavým.

Snídaně skončena.

„Tak! A teď si přečteme, co nám dnes píše Δ !“

Ticho, jako by utal. Na všech tvářích čekavý, blažený úsměv — — — — —

△ *V Praze 15. prosince*

Ba, už se vánoce blíží! Po náměstích zelenají se celé háje jedlových stromků. A po ulicích, ve všech krámcích, za každým sklem skví se tabulka „Vánoční dárky“ — „Vánoční dárky“ — všude, všude! Člověk se věru mimovolně dívá, nemají-li takovou tabulku na zádečkách i ty holčičky pěkné, které tu tak přimrazeně před krámem stojí. Marně se opírá břitký, ledový vítr o ně. Marně do nich vrážejí kolemjdoucí hrubými svými lokty. Holčičky stojí a stojí. Ale žádná ta údivná děva nekoupí v krámě ani za krejcar, ona prohlíží si jenom vzorky, učí se jim zpaměti, aby je mohla doma pak nápodobit, je dobrá hospodyně — pusu!

Svaté vánoce! Jakž působí na srdce lidské! V té době snad každý člověk na světě je dobrý. I největší morous, nejdrsnější zarputilec, i ten, který po celý rok má kapsu svou hrdě na knoflík, aby nikdo a nikdo nemohl mu do ní něco vstrčit, i ten v době štědrovečerní bere oběma rukama, a kdyby ruk těch měl deset, bral by všemi desíti — vždyť já se znám!

Štěstí pak, že jsou ve světě zase lidé, o kterých lze říci, že jsou „ještě lepší“. Podobají se Cirknickému jezeru — přece snad víte, co to jezero dělá? Jeden čas je plné, jiný čas je prázdné. Kolem něho jsou samé jeskyně, jimiž některými voda přichází a jinými zase odchází, a tamější rolník nazývá ty jeskyně „jámy“ a rozděluje je na ty, které „dávají“, a na ty, které „berou“. Takový výše podotknutý „ještě lepší“ člověk má tedy ve své povaze také asi nějaké takové „jámy“, jedny, které „berou“, a jiné, které „dávají“, — kdopak ale podobným podivínům rozumí — —

No, kdo chce o Štědrý večer dávat, může! Má výběr. Nejvíce se dává ovšem dětem, a pro ty je také vskutku výběr největší. Přesvědčil jsem se osobně o tom, zašel jsem si k panu

Brandejsovi na inšpekci. Ale taková inšpekce není pro mne snad pouhou jen formou, ó ne, já při ní skutečně vždycky také něco dělám! Převěsil jsem tam tedy v „kuchyňce“ pukličky do pořádku, jaký se patří, vysvobodil jsem královského lva z útisku, který mu činilo na něho padlé jehně, vytáhl jsem tureckému sultánovi připletlou se dětskou trubičku z vousů a urovnal jsem několika „panenkám“ na krku šátek — na těch holkách aby člověk pořád něco upravoval!

Také ale pro velké lidi je po pražských krámech výběru dosti. Jenže dárky ty podléhávají už také módě. Letos například přišlo do módy křeslo. Kdo chce dobrému známému udělat pěkný a zároveň praktický dárek, koupí či objedná pletené, dřevěné nebo polštářované křeslo — ale takové, jež vyhovuje *zcela* zálibě, tělu a zvykům toho, kdo má jím být obdarován. No, to není zrovna špatné! Jeť skutečnou rozkoší poseděti sobě v křesle, které člověku zcela přilehá k tělu a hravě poddává se všemožným nápadům jeho. Člověk si usedne, zapálí si doutník, dívá se oknem ven vzhůru k nebi, nebo dolů zas na ulici, a pak se lehýnce i s křeslem zatočí a pochutnává si zase pohledem do pravého kouta jizby, kde stojí železná, ohnivzdorná jeho kasa. Nechal ji prve schválně otevřenu — ten zelený balík v centru, to jsou renty desítitisícovky, ten fialový — renty tisícovky, ty menší balíčky jsou různé bankovky, ty zelené hedvábné sáčky v trezóru obsahují zlaté, v těch bílých vedle jsou stříbrné mince — zrovna jako v pohádkách Tisíce a jedné noci —

Prosím však čtenáře, aby mi křeslo nekupoval. Kvůli té železné kase. Já sice nepochybuju, že by čtenář také ještě ty tři stovky za ni radostně zaplatil; ale, vidíte, já nejsem milovník takovéhle kasy! Bylo by mi jí líto. Připadala by mně jako veliký vesnický hafan, když najednou přijde z volného vzduchu do dusivého města, ze širého pole do uzounkého bytu. Rozzívala by se u mne. Zakoušela by chudinka i hladu — načpak to tejrát!

Křeslo je tedy dárek mužským; co darovat damám, ví také skoro každý; buď brilliant, nebo nějakou něžnou, moderní drobnost. Takovým moderním, skutečně něžným dárkem je

ale pro letošek štucel. Hotová hračka! Ty doby pominuly, kdy štucel byl pro zahřítí rukou, ba i těla, kdy na něj dali celého bobra, celou opici nebo angorskou kočku: dnes se vezme ostřížeček látky a na dlaň vaty a stočí se obé jako náprstek, a to je „štucel“. Vejdou se do něho nanejvýš špičky palců nebo bonbón nebo takového něco. Pěkné, něžné, — a jenom vadí, že „štucel“ schová se někdy za knoflík nebo pod límeček nebo do šatní řízy, a čert aby jej hledal.

Arciť — ani pro křeslo, ani pro štucel není nějaký zákon. Kdo chce dát věc jinou, ať přemýšlí. A kdo chce něco obdržet, ať to naznačí. To není věc těžká, i dítě ji umí. —

Pamatuju se zcela dobře na dětské časy. Někdy — vidím se v duchu — stál jsem položen na zeď, držel jsem palec v hubě, dolejší ret byl vzdorovitě svislý, oko upřeno k zemi. Přišla sousedovic Rezinka, s mazaným krajícem v ruce — Rezinka nosila krajíc pořád —, podívala se na mne a řekla:

„Naco truceje, Hanzí?“

Mlčel jsem. A Rezinka se obrátila ke kuchtící mé matce: „Naco truceje?“

Matka neodpověděla, odvrátila se náhle obličejem do nejbližšího koutu. A po chvílce prála: „Tak tumáš krejcar, mlsná hubo! Ale pomažeš-li mi zase tím pendrekem všechno prádlo, tak tě...“

A já se pousmál na Rezinku a Rezinka na mne a už jsem letěl ze dveří!

Jak krásně by vypadal čtenář, kdyby se opřel takhle o Platejs, vstrčil palec do huby...

Já už vím letos o několika, naco trucejí. Napsali mi to poštou.

Jeden píše, abych se ujal české literatury. Totiž té jenom sešité, nikoli skvostně vázané. A dodal jí pevnosti. Že prý je to škandál, jak mizerně se teď „sešity“ šijou. Že prý, sotva vezme člověk knížku do rukou, už z ní listy se rozletí na všechny strany. Trucant volá „fuj!“ Já volám tedy taky „fuj!“

Druhý rovněž si žaluje na špatné šití. A sice prý mnohých šatečků, které se o vánocích dávají chudým dětem. Trucant

volá: „To je nedbalost — to je hřích!“ Já volám taky: „To je nedbalost — to je hřích!“

Třetí trucant je trucantka. „Domýšlím se,“ píše za příčinou vánoc, „že vy“ — já totiž — „neznáte usmrcování ryb, proto dovoluji si vám krátký návod dáti: nejprve uhodí se ryba do hlavy, rozřízne se, vykuchá a *nyní teprve se oškrabe*. S hrůzou jsem již i v dosti slušných domech viděla, jak lidé ryby *živé* dřeli, až tyto se stolů skákaly. Jsem toho náhledu...“ ach ano, ano — také já jsem toho náhledu, jen bude-li to nám a nebohým zvířatům něco platno!

Čtvrtý zase mužského pohlaví. Že prý by Praha obyvatelstvu svému dala nejpěknější vánoční dárek, kdyby mu dala zdravou pitnou vodu. To s Lahovičkami etc. jsou prý samé jen experimenty prázdné. Kdyby Praha obětovala ročně 5—6000 na čišťení zdejších studen — prameny jsou tu výborné —, bylo by prý vyhráno jistě! — Nápad velmi rozumný. Nemá tedy ani sebemenší vyhlídky, že sobě ho v Praze někdo všimne. Sdělujú zde jen kvůli úplnosti.

Pátý: že prý aby pražská tramvaj v zimě vytápěla svoje vozy. Ježíš-Maria-Josef! O to ani nezavadím! A kdybych byl sto let ještě živ, nedočkal bych se

Šestý: to prý je velmi hezké, že o Štědrý večer bohatí uštedřují podílky také dítkám rodičů chudých. Ale krásné by prý bylo: necitovat ty dítky k sobě, nýbrž podílku odevzdat rodičům. Ať to dají dětem svým doma sami! Ať dítě blaženosti štědrovečerní dojde z rukou vlastních rodičů... To je příliš poetické, příliš jemnocitné... to také nemá vyhlídky žádné...

Příliš poetické! Tak, že skoro se bojím vyrukovat zde s myšlénkou, kterou to ve mně vyvolalo. Aby někdo něco neřek, nemluvil něco o ...

Já to ale myslím upřímně. Tak upřímně, jak právě umím.

Vzpomněl jsem si na mládence, na mladší i starší. Na ty tedy, kteří nemají rodiny své vlastní a které si pozve některá rodina známá ku večeri, aby nedostatku svého necítily tak trpce.

Ach — *tím* vy nepomůžete zkormoucenému srdci! Osamotnělý muž vidí štěstí vaše a je mu smutno — tak smutno —

Učiňte to jinak. Půjčte mu pro ten večer mladou nějakou ženu, hezkou, příjemnou, kterou považovati může jakoby za svou a která mu ovine hrdlo měkkýma rukama svýma a přitiskne se mu k tlukoucímu srdci! Půjčte mu dvě nebo tři děti, které mu polezou po kolenou a volati budou: „Otče — otče!“ Půjčte mu nějakou tchyni —

Půjčte — on vám to všechno zase vrátí!

NÁRODNÍ LISTY 16. prosince 1888

△ *V Praze 29. prosince*

Vidíte, vidíte, co máme teď z těch svých zvyklých posměchů novinářských! To bylo nějakého ušklíbání se, když přišla zpráva o Edisonových „mluvících novinách“ — a mluvení o Lestrohanech a Vondráčcích a podobných nemožných lidech — a všelijakých ještě poznámek hříšných a bohapustých slovních kudrlinek — a vida: neuplynulo ještě ani 3 × 24 hodin a byli byste všemohoucímu bohu děkovali na kolenu, kdybyste byli jenom ten Edisonův přístroj už v redakci měli! Ehe — to byste se byli naparovali ve své slávě, a vysmívali celé sazečské stávce, a nadělali hrdopyšných řečí: „*Nám?* Nám nepřekazí nikdo ve světě vydání některého čísla — nikdo — —“

Což o to, bude to arci pak rozkoš! Jeden Edisonův „přijímací stroj“ nahoře v redakci, druhý dole v administraci. Nahoře ticho jako v kostele. Přistupuje nejdřív úvodní článkář, se zamračenou tváří, se zařatou pěstí, a začne do stroje hřímat. Dohřměl a přistupuju například já. Tvář moje je přívětiva. Hlas líbezný. Vlastně víc jen hravě šepotám nežli mluvím. A pak přijdou redaktoři ostatní; každý má svůj pomalý či rychlý způsob, svůj přidušenější či odevřenější hlas, svůj „sloh“, abychom tak řekli. — A dole v administraci totéž ticho. Přistupuje ku stroji inzerent a mluví: jeden mluví laciné župany, druhý chutné obědy, třetí španělské víno, čtvrtý boty, pátý rohožky, každý svoje. A pak se to dolejší přišije k hořejšímu, přidají se k tomu všechny telefonem z Vídně došlé říšskoradní řeči a Ejmův „vídeňský hovor“, rozmnoží se to přes noc ve 20 000 exemplářích a rozešle ráno, v obyčejný čas, abonentům, z nichž má ovšem každý doma svůj „abonentní strojek“, na jehož válec se hodí právě tedy jenom ten náš zvukopisně upravený staniol. A „čtenář“ si pohodlně zasedne

vedle s cigárem a kávou, a strojek začne hlasitě povídat — 20 000 exemplárů — to mne zarazilo trochu. Více prý ale nevyrobí Edisonův přístroj za noc. No — prozatím nám to stačí. Jakpak ale, přibude-li nám teď po Novém roce ještě několik tisíc?! Co tedy pak? Upozorňuju slavnou redakci na tu tak velice pravdě podobnou možnost! Domnívám se, místo všeho lestrohanování a vondráčkování že by bylo věru daleko líp pomýšlet na zdokonalování, na zlepšení —

Já už na to, vidíte, myslím — což o mne, to se ví, že jsem dokonalý člověk! Ba já už jsem vynález i zdokonalil, v jistém směru doplnil — *já jsem ku vynálezu připojil nový vynález.*

Věc ostatně velice jednoduchá, pravé Kolumbovo vejce, jako všechny myšlenky velké. Tadyhle stojí: nahoře v redakci budou dva stroje, v administraci dole také dva stroje. Jeden fonografický, druhý *fotografický!* Tento bude pracovat „momentně“.

Dobrá: Já přisednu k fonografickému stroji. Mluvím do něho svůj fejeton. A mezitím, od věty k větě, fotografuje druhý stroj výraz mých lící!

Ráno pak obdrží abonent na svůj *dvouválcový* strojek *dvě* blány —

Spojení tedy *živého slova s obrazem živým!* Spojení — při mém fejetonu například — poezie myšlenkové s poezií zvuku a s poezií tvaru. Vrchol, ideál vši poetické, vši umělecké snahy dosažen — veškeré umění sloučeno v jediný celek, daleko úplněji nežli všude dosud —

Až se mně samotnému tají dech při té myšlence obří —!

Čtenářko, můžeš se vmyslet?

Mezitím co z jednoho válečku splývá můj kovově zvučný, nevýslovně lahodný hlas, co měkké vlnky jeho pošimrávají ti cukrová tvoje ouška, co prsa tvá a v těch prsou srdce tvoje rozechvívá se jako při každé krásné hudbě smyslným blahem, — mezitím hledíš také již na moji duchaplnou tvář, do mých upřímných, okouzlujících očí, na moje půvabná, neodolatelná ústa — — čtenářko — čtenářko — já věru nevím, co se tu s tebou stane —

Inu — děj se vůle boží — pokrok lidský nade vše!

Ale upozorňuju redakci: musí se to všechno stát rychle! Už je Nový rok přede dveřmi. Bude-li od Nového roku zase jen těch mizerných „na měsíc 1 zl 30 kr“ předplatného, bude-li v čele našich novin pak pořád ještě ten zastaralý nadpis „Národní listy“ místo „Národní stanioly“ a vedle toho ta dnes již zrovna směšná slova „tiskárna“, „rukopisy“ atd., — já myju své ruce, *mojí* vinou to není! —

Ach ano — Nový rok už je zase přede dveřmi! Jakýpak asi bude ten rok 1889? I vždyť já si nezaprorokuju! Na hlavu proroka padá vždycky všecko jeho předpovídání zpátky, prorok, když promluví, aby ihned také už utek. Nebo aby raděj držel hubu. Vloni například jsem si trochu zaprorokoval. Řekl jsem, že rok 1888 bude mizerný, a — —

Já s rúčkem 1889 pojednám tedy jenom všeobecně, zcela opatrně —

Čtu v kalendáři: „V roce 1889 jest zlatý počet 9.“ — Copak to asi znamená, že *zlatý* počet je 9? Což o to, devítka je pěkné číslo! Devět Múz. „Devaterý rozum“. Kdo na věc se podívá „z devaterý strany“, je člověk opatrný, zkumný. „Devětsil“ je už zrovna obr, jako Briareus, storuký Tyfon ap. „Devětkrát devět“ je už jakoby největší počet na světě — —

Čtu dále: „Nedělní písmeno je F.“ No tomu se rozumí, tomu *nedělnímu* „F“: Fany, Frony, Fridriška, Fína — —

„*Vládoucí* planetou roku 1889 jest *Jupiter*.“ — Jupiter — Jupitra známe! Apollina vypověděl z nebe. Prométea za to, že nám lidem přines osvětu, přikoval ku Kavkazu. Eskulapa, který mrtvé křísil — naši lékaři považují ho za svého patróna! —, Eskulapa zabil bleskem.

Jupiter — pral se s celým světem. Považuje se proto za původce všech válek. A my očekáváme velkou, světovou, ukrutnou válku rok co rok, my se do duše před ní chvějem — ech co — má pořád to strašidlo nad námi viset?!

Jupiter — co manžel. Pěkný manžel! Pánbůh, a ponětí neměl o kanonickém právu a církevním řádu: vzal si vlastní svou sestru! A po té, po Junoně, vzal si Ceresu, druhou sestru. A pak si vzal ještě asi deset nebešťanek. A mezitím měl i s pozemšťankami asi mandel dětí, nikoli našťestí těch ženských:

s Niobou, Majou, se sestrou této Taygétou, ještě s jinou její sestrou Elektrou atd. A jak zchytra Jupiter na ty holky chodil: na Io co nevinný oblak, na Danaé co zlatý déšť, na Junonu co kukačka, na Ledu co labuť, na Evropu co bejk!

Ovšem — manželka jeho, božská Juno, mu nezůstala v dluhu! Vykrákala mu několikrát rádně. Navařila „houbové polívky“ desetkrát za den. Vynadala před celým nebem. A když jí napadlo — no ale takové věci se na dámy nepovídají — pšt! Arci — mohl by někdo přijít a zeptat se směle například, odkud madaminka počala například Tyfoea, syna — ale pšt-pšt!

Inu — bude to pro všeliká manželství hezounký rok, tenhle ten 1889!

Ale copak je nám mládencům po tom.

Vinšuju zdravý, šťastný, veselý nový rok!